КПСС XXIV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 157 (4363) | 11 август, 1971 йил | ЧОРШАНБА | Баҳоси 2 тийин.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий Бюроси ва СССР Министрлар Совети Ўзаро Иқтисодий Ёрдам кенгашининг 1971 йил 27—29 июлда Бухарестда бўлиб ўтган XXV сессияси якунлари тўғрисида Совет Иттифоқи делегациясининг ҳисоботини қараб чиқдилар.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг XXV сессиясида Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашида аъзо бўлган мамлакатларнинг ҳамкорлигини янада кучайтириш ва такомиллаштириш ҳамда социалистик иқтисодий интеграцияни ривожлантириш юзасидан бир овоздан қабул қилинган комплекс программа социалистик мамлакатлар ҳар томонлама қардошларча ҳамкорликнинг узоқ муддатли принципиал мақсадларини амалга оширишга қатъий қарор берганликларини ифода этади, деб таъкидлаб ўтилди. Ана шу принципиал мақсадлар Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашида аъзо бўлган мамлакатлар коммунистик ва ишчи партиялари раҳбарлари ҳамда ҳукумат бошлиқлари томонидан Москвада ўтказилган XXIII (махсус) сессияда белгиланган эди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси ва СССР Министрлар Совети комплекс программани сиёсий жиҳатдан катта аҳамиятга молик ҳужжат деб ҳисоблайдилар. Программада белгиланган тадбирларнинг бажарилиши ўзаро иқтисодий ёрдам кенгашида аъзо бўлган мамлакатларга ўзларининг иқтисодий ва мудофаа қудратини мустаҳкамлаш, ана шу мамлакатлар халқ фаровонлигини ошириш манфаатларини кўзлаб, социалистик хўжалик системасининг, халқаро социалистик меҳнат тақсимотининг афзалликларидан тўлароқ фойдаланишлари учун имкон беради. Бу эса социалистик ҳамдўстликнинг бирлиги ва жипслигини янада кўпроқ мустаҳкамлайди, социал тараққиёт учун, тинчлик ва халқаро ҳамкорлик учун курашда социализм позицияларини мустаҳкамлайди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси ва СССР Министрлар Совети Совет Иттифоқининг тегишли органларига комплекс программанинг бажарилишини таъминлайдиган ташкилий тадбирлар ва бошқа зарур тадбирларни тез орада тўла-тўкис ишлаб чиқиб, амалга оширишни топширадилар.

СССР делегациясининг Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши XXV сессиясидаги фаолияти маъқулланди.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

10 августда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг IV пленуми ўз ишини бошлади. Пленумга шаҳар ва район партия комитетларининг биринчи секретарлари таклиф этилди.

Пленумнинг кун тартиби:

1. Алмашлаб экишни жорий этиш асосида чорвачиликнинг мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш соҳасида республика партия ташкилотларининг вазифалари.

2. КПСС XXIV съездининг қарорлари асосида капитал қурилишни янада яхшилаш соҳасида республика партия ташкилотларининг вазифалари.

Биринчи масала юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўртоқ И. Р. КУРБОНОВ доклад қилди.

Музокараларда Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. ҚАМОЛОВ, Тошкент область партия комитетининг иккинчи секретари Б. М. ИСТОМИН, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари С. Н. УСМОНОВ, Сирдарё область ижроия комитетининг раиси В. А. ХАЙДУРОВ, Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари Р. ҒОЙИПОВ, Бухоро область партия комитетининг иккинчи секретари В. Н. ПЕТРОВ, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик министри Э. Т. ШАЙХОВ, Сурхондарё область ижроия комитетининг раиси А. Қ. ҚАРИМОВ, Поп район партия комитетининг биринчи секретари Б. РАФИҒАЛИЕВ, «Узсельхозтехника» бирлашмасининг раиси У. ИСОМХОНОВ, Андижон область ижроия комитетининг раиси П. ҚАЮМОВ, Қува районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси М. ШЕРБУТАЕВ, Урта Чирчиқ район партия комитетининг биринчи секретари С. А. АҲМЕДОВ, Хоразм область ижроия комитетининг раиси Р. ЭШЧОНОВ, Чорвачилик илмий-тадқиқот институтининг директори Ш. АҚМАЛХОНОВ ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленумда иккинчи масала юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўртоқ И. Г. АНИСИМКИН доклад қилди.

Пленум кун тартибидаги иккинчи масалани муҳокама қилишда Андижон область партия комитетининг биринчи секретари Б. РАҲИМОВ, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси Х. АСОМОВ, Фарғона область ижроия комитетининг раиси Ҳ. УМАРОВ, Самарқанд область партия комитетининг иккинчи секретари И. Қ. ТИТКОВ, Ўзбекистон ССР қурилиш министри С. ИБРОҲИМОВ, Бухоро область ижроия комитетининг раиси Ш. Қ. ХАЙРУЛЛАЕВ иштирок этдилар.

Пленум ўз ишини давом эттирмоқда.

ТЕРИМ АГРЕГАТЛАРИ ШАЙ БЎЛСИН

ПАРВАРИШ ҚИЗҒИН

Қардош мусобақадош озарбайжонликларнинг ўзаро текшириш комиссияси аъзолари бизнинг хўжалигимизда ҳам бўлишди. Улар ҳосил тўплаш ишлари билан қизиқдилар, механизатор, сувчилар билан суҳбатлашдилар. Озарбайжонликлар ишдаги ютуқларимизни қайд қилиб, камчиликларни тузатиш соҳасида қимматли маслаҳатлар бердилар. Биз, пахтакорлар, уларнинг фойдали сўзларини бажонудил қабул қилдик.

Биз августни зарбдор ой деб эълон этдик. Ҳар бир механизатор ўзига бириктиб қўйилган майдонлардаги ғўзаларга камида бир ярим маротаба, тракторларнинг олд томонига тўсиқлар ўрнатиб, ниҳолларга зиён етказмаган ҳолда, қатор ораларига ишлов беришяпти.

Ой охиригача барча майдонлар камида бир марта суғорилади.

Ўтган йили биз ҳосилнинг 73 процентини машиналар ёрдамида териб олган эдик. Ўз имкониятларимизни тўла ҳисобга олиб, бу йил машина теримига яна куч берамиз ва ҳосилнинг камида 80 процентини «зангори кема»лар ёрдамида йиғиштирамиз. Қатор ораларига ишлов бериш йиғим-теримга тайёргарлик кўриш билан боғлаб олиб борилмоқда.

Устахонадаги мутахассислар ҳам меҳнат вахтасида туришибди. Ҳар бир агрегатнинг мавсумда кўпроқ пахта териши учун ремонт ишларини сифатли олиб боришмоқда. Пахта терадиган 25 машина тўла ремонтдан чиқарилиб, тахт қилиб қўйилди. Одатдагидек бу йил ҳам биз ҳосилни қоп-қанорсиз, тележкалар ёрдами билан пунктга ташиймиз. Шу мақсадда 30 та тележка ремонт қилиб қўйилди. Йўл-кўприкларни тузатиш ишлари ҳам жадаллик билан олиб борилмоқда.

Коллективимиз ўтган ойда анча баракали ишладилар. Ниҳолларни меҳр билан парвариш қилиб, ҳар бир тупда 7-8 тадан кўсак тўплашга эришдилар. Биз августда ҳам ишни бўшаштирмай, кўсаклар сонини 10-12 тага етказиш учун курашяпмиз. Бизнинг бутун куч-ғайратимиз ҳар гектар ерда мўл ҳосил етиштиришга ва она-Ватанга кўпроқ «оқ олтин» топширишга қаратилган. 810 гектар пахта майдонимиздан 1830 тонна ҳосил топширишимиз керак.

Колхозчиларимизнинг шу кунлардаги меҳнат жасоратларини ҳисобга олиб, янгидан оширилган мажбурият қабул қилдик. Ҳар гектар ердан 24 ўрнига 30 центнердан пахта етиштириб, 2400 тонна «оқ олтин» сотишга аҳд қилдик.

Машина теримини дастлабки кундан бошлаб намунали ўтказишга катта эътибор берамиз. Машина билан пахтаси териладиган майдонлар тартибга келтирилмоқда. Агрегатлар қайтадиган майдончалар текисланмоқда, карталардаги бегона ўтлар таг-томири билан юлиб ташланяпти.

Бизда ишни сифатли бажарган, айниқса ҳосилга-ҳосил қўшиш ойида намуна кўрсатган колхозчиларга қўшимча ҳақ ёзиш кенг жорий қилинмоқда. Бу эса меҳнат интизомини мустаҳкамлаб, ишнинг сифатли бўлишини таъминлаяпти.

М. ИБРОҲИМОВ,
Бўка районидаги Жамбул номли колхознинг раиси.

Урта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхозда пахта териш машиналарининг ҳаммаси мавсумга тахт қилиб қўйилди. Суратда: ремонтдан чиқарилган терим машиналари.

А. АБАЛЯН фотоси.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА СИЛОС БОСТИРИШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1971 ЙИЛ 10 АВГУСТГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи стун — районлар, иккинчи стун — бир кунлик ўсиш, учинчи стун — мавсум бошидан бери.

Оққўрғон	3,1	74,7	Янгийўл	4,0	41,1
Юқори Чирчиқ	7,9	72,5	Оржоникидзе	0,9	27,0
Бўка	3,5	64,4	Калинин	2,0	13,8
Пискент	2,6	51,3	Бўстонлиқ	1,3	8,1
Бекобод	3,3	47,3			
Урта Чирчиқ	3,9	45,1	Область бўйича	3,8	47,0

КЎСАК КЎПАЙМОҚДА

Кенг пахтазорда бўлиқ ғўзалар оҳиста силкинади. Эгат оралаб бораётган бригада бошлиғи Рашид Хожибеков энгашиб культивациянинг сифатини кўздан кечиради. Ғўза тупларидаги кўсакларни бир-бир санайди: «Ҳосил тўпланиши кўнгилдагидек, мўлжалдаги 35 центнер бўлади».

Рашид аканинг ҳосилдан мамнун бўлганича бор эди. Бригада коллективи эрта баҳорданоқ зиммаларига юксак мажбурият олиб меҳнат қилишди. Ғўза парваришини обитобида ўтказишди. Натижада қониб сув ичган, вақтида озиқлантирилган ғўзалар мана энди серҳосил бўлиб етишаяпти.

Бўка районидаги «Ленинизм» колхозида Рашид Хожибеков бошлиқ бригада пешқадамлардан саналади. Колхознинг И. Ғаниев, Р. Ашуров, М. Норбоев, А. Исаев бошлиқ бригадалари ҳам пешқадамликка ҳаракат қилиб, ҳар гектар ердан 30—33 центнердан ҳосил етиштиришга бел боғлашган.

М. ПОРСИХОНОВ.

МАШИНА — ҚАНОТИМИЗ

КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириш учун курашаётган азамат пахтакорлар бу йил ҳар қачонгидан кўра самарали меҳнат қилмоқдалар. Фан-техника янгиликларини дадиллик билан қўллаб пахта ҳосилдорлигини ошириш йўлида тинмай курашиб, ижобий натижаларга эришмоқдалар.

Маълумки, бултурги қулай шароитда колхозимизда план ошириб бажарилган бўлса ҳам, бу ҳол бизни унча қувонтирмаган эди. Чунки ҳосилдорликда хўжалигимиз кўнгилдагидек кўрсаткичга эга бўлмади. Ҳар гектар ердан олинган ҳосил 22 центнердан ошмади. Шуни назарда тутиб азамат колхозчиларимиз бу йил 1600 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 27 центнердан пахта олишга, ҳосилдорликни пландагидан 7 центнер оширишга, бунинг 75 процентини машина билан териб олишга қарор қилганлар. Мана шу ниятда меҳнат қилаётган колхозчиларимиз мажбуриятни сўзсиз бажариш учун пухта замин яратдилар. Кўпгина бригадалар 34—35 центнердан ҳосил йиғиб олишни мўлжалламоқдалар.

Тоштемир Акбаров бошлиқ бригада аъзолари 100 гектар ерга 90х20 схемасида «Тошкент» навли чигит экиб ҳосилдорликни пландагидан 10 центнер ошириш учун ҳаракат қилишяпти. Назирқул Толипов, Ниёз Жўраев, Абдиманноп Турдиматов, Насриддин Тожибоев сингари ўртоқлар бошлиқ бригада аъзолари ҳам гектаридан 28-34 центнердан ҳосил олиш учун аҳд қилиб шунга яраша иш қилмоқдалар.

Яқинда колхозда умумий мажлис ўтказдик. Ана шу ярим йилликда қилган ишларга якун ясалди. Йиллик пилла тайёрлаш плани 119, жун тайёрлаш плани 100, йиллик хашак тайёрлаш 86 процент, ярим йиллик гўшт плани 132, сут 142 процент бажарилгани қайд этилди.

Ҳозир далаларда иш қизғин. Ғўза чеканкаси асосан тамом бўлди. 8 та чеканка қиладиган машина ишлаб турди. Маълумки бу йил ҳашарот кўп бўлди. Самолётлардан ташқари 4 та ОДН шу кунларда ҳам мунтазам ишламоқда.

Биз ғўза парваришини давом эттириш билан бирга пахта йиғим-теримига ҳам тайёргарлик кўраяпмиз. Айниқса республикамизда 2 миллион тонна пахтани машина билан териб олишдек улуғвор ишга муносиб ҳисса қўшиш учун бу йил 2500 тонна пахтани машиналар ёрдамида териб олишга аҳд қилинган.

Бунинг учун колхозимизда 43 та пахта териш, 9 та кўрак териш, 8 та тўкилган пахтани терадиган, 9 та кўрак чувийдиган машиналар мавсумга тайёрланяпти. Ҳозир 35 та пахта териш (4 таси «Ўзбекистон»), 6 та тўкилган пахтани терадиган, 5 та кўрак терадиган машина ремонтдан чиқариб тахт қилиб қўйилди. 35 та пахта ташийдиган прицеп 40 тага етказилди. Колхоз устахонасида ҳозир иш қизғин. Убайдулла Ирисбоев, Амир Ерметов, Жарғин Эшонқулов, Шаодат Муродова, Темир Ҳайдаров, Чинали Фозилов сингари механизаторлар техника ремонтида жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар.

Мавжуд техника воситаларини ишга соладиган ажойиб механизатор кадрлар бизда кўп. Ҳозир пахта териш машиналарини ишга соладиган 60 кишидан кўпроқ механик-ҳайдовчиларимиз бор. Улар терим мавсумини зориқиб кутмоқдалар. Улар бу йил кўпроқ пахта териш мажбуриятини олиб шайланиб турибтилар. Масалан, Абдусаттор Абдивоитов, Абдуманноп Неъматов «Ўзбекистон» маркали машина билан мавсумда 200—250 тоннадан, Сотиб Юнусов, Қаршивой Бердиқулов сингари механик-ҳайдовчилар ХТ-1,2 маркали машинада 120—150 тоннадан пахта теришга бел боғладилар.

Колхозимиз правлениеси азамат механизаторлар, меҳнатсевар колхозчиларимизга ишониб бу йил пахта тайёрлаш планини 10 октябрда, социалистик мажбуриятни 20 октябрда бажаришга қарор қилди. Шундай қилиб биз планни 20 иш кунида бажармоқчимиз. Аҳдимиз шу, бутун куч ва эътиборимиз шунга қаратилган.

А. АБДИМЎМИНОВ,
Пискент районидаги Свердлов номли колхоз раиси.

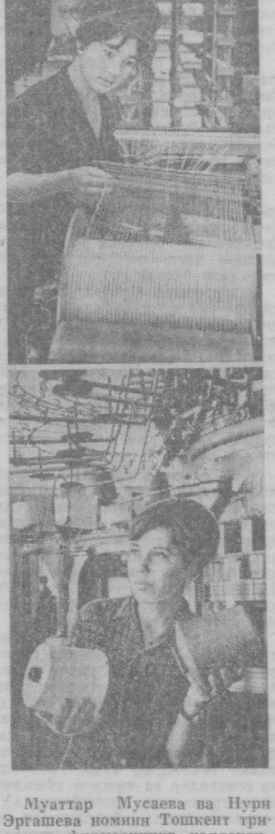

Муаттар Мусаева ва Нури Эргашева номини Тошкент трикотаж фирмасининг коллективи ҳурмат билан тилга олишади. Меҳнатсевар қизлар йиғириш машиналарини моҳирона бошқариб, доимо аъло сифатли маҳсулот етиштиришяпти.

И. ГЛАУБЕРЗОН фотолари.

ОЛИМЛАР ДЕҲҚОНЛАРГА

Тошкент область партия комитети пропаганда ва агитация бўлими қишлоқ районларига бир группа пропагандистларни юборди.

Пропагандистлар орасида Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ўсимликларнинг экспериментал биологияси институти, пахта саноати марказий илмий-тадқиқот институти, СоюзНИХИ, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги министрлиги тупроқшунослик институти, Р. Р. Шредер номли институт, қишлоқ хўжалиги экономикаси Урта Осиё институти ва республикадаги бошқа илмий марказларнинг етакчи олимлари бор. Ҳаммаси бўлиб юздан ортиқ пропагандист қишлоқларга жўнаб кетди.

Пропагандистлардан иборат ҳар бир группада 10—12 киши бўлиб, улар билимнинг турли соҳалари вакилларидирлар.

Олимлар дала шийпонларида, чорвачилик фермаларида, механизаторлар ўртасида бўлиб, ижтимоий-сиёсий темаларда, КПСС XXIV съезди, Ўзбекистон Компартияси XVIII съезди қарорларини ҳаётга муваффақиятли татбиқ этиш юзасидан олиб борилаётган ишлар тўғрисида лекция ва суҳбатлар ўтказадилар. Жойларда қишлоқ хўжалиги экинларини парвариш қилиш, йиғим-теримга тайёргарлик кўриш юзасидан ўзларининг қимматли маслаҳатлари, йўл-йўриқлари билан амалий ёрдам берадилар.

Пропагандистлар қишлоққа жўнаб кетишлари олдидан уларни область партия комитетининг секретари Б. А. Абдураззоқов қабул қилди.

ЕМ-ХАШАК ҒАМЛАШ — УМУМХАЛҚ ИШИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ IV ПЛЕНУМИДАН

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг IV пленумида кун тартибидаги биринчи масала — «Алмашлаб экишни жорий этиш асосида чорвачиликнинг мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш соҳасида республика партия ташкилотларининг вазифалари тўғрисида» Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўрток **И. Р. Қурбонов** доклад қилди. КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети, деб таъкидлади докладчи, партия XXIV съезди қарорларини изчиллик билан амалга ошира бориб, кейинги вақтларда қишлоқ хўжалигини ва айниқса чорвачиликни ривожлантириш юзасидан бир қанча муҳим қарорлар қабул қилдилар. Бу қарорлар колхоз ва совхозларнинг резервларини ишга солиш, бу тармоқда техника тараққиётига эришиш учун, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни янада кўпайтириш учун катта-катта истиқболлар очиб беради. Шу муносабат билан чорвачиликнинг туб масаласини ҳал этишга — озуқа базасини мустаҳкамлашга катта аҳамият берилмоқда. Марказий Комитет бу муҳим проблемани доимо контроль қилиб турибди, бугун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг IV пленуми муҳокамасига шу масала киритилмоқда.

Партиямиз ишлаб чиққан йирик тадбирларни амалга ошириш, КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг катта ёрдами туфайли, колхозчилар ва совхозларнинг ишчилари қилган фидокорона меҳнат, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг моҳирона ташкилотчилик иши натижасида ўтган беш йилликда пахтачиликни, чорвачиликни ва бошқа тармоқларни ривожлантиришда бирмунча муваффақиятларга эришилди.

Пахтачиликни ва умуман колхоз-совхоз ишлаб чиқаришини ривожлантириш соҳасидаги катта-катта вазифаларни ҳал этишга доимо эътибор бериш билан бирга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети кейинги вақтда чорвачиликни ривожлантириш масалаларини бир неча марта муҳокама қилди. 1970 йил ноябрь ойининг охирларида бўлиб ўтган Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XXI пленуми «Республикада чорвачиликнинг аҳволи ва уни ривожлантириш чоралари» тўғрисидаги масалани муҳокама қилиб, қабул этган қарорида чорва туёғини ва чорвачилик маҳсулотларини — 1970 йилда эришилган даражага нисбатан гўшт етиштиришни 1,5 баравар ва сут етиштиришни 1,6 баравар, тухум етиштиришни 1,7 баравар кўпайтириш юзасидан областлар ва Қорақалпоғистон АССР ишлаб чиққан тадбирларни маъқуллади. Ҳамма колхоз ва совхозларда чорвачилик маҳсулотини белгиланган миқдорда кўпайтиришни таъминлашни мўлжаллаб озуқа етиштиришни ошириш тадбирлари ишлаб чиқилди.

Беш йилликнинг биринчи йилидаги ишларнинг дастлабки якунлари бирмунча равшанлашиб қолган ҳозирги вақтда биз чорвачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлаш масалаларини яна бир марта муфассал муҳокама қилишимиз, алмашлаб экишни жорий этишдаги нуқсонларни тугатишга доир конкрет вазифаларни белгилаб олишимиз, ерлардан яхшироқ фойдаланиш, ҳам пахта, ҳам озуқа етиштиришни кўпайтиришни таъминлаш чораларини ишлаб чиқишимиз зарур.

Ем-хашак — чорвачиликни ривожлантириш, асосий озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш проблемасини ҳал этишнинг бош вазифасидир.

Чорвадорлар КПСС XXIV съездини муносиб кутиб олишга ҳозирлик кўриб, янги беш йилликнинг биринчи йили бошланиши биланоқ яхши натижаларга эриша бошладилар. Бу йил колхоз ва совхозларда сут етиштириш ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 13 процент, тухум етиштириш 17 процент кўпайтирилди, чорва молларини урчитиб кўпайтириш бирмунча яхшиланди. Сигирлардан сут соғиб олиш анча ортди, сўйим молнинг тирик вазни ошди. Гўшт, сут, тухум, жун тайёрлаш ярим йиллик планлари, қоракўл тери ва пиллани давлатга топшириш йиллик планлари ошириб бажарилди.

Шу билан бирга бир қанча колхоз ва совхозларда чорвачиликни юксалтириш иши ҳали ҳам замонавий талаблар даражасида эмаслигини айтиб ўтмоқ керак. Шу йилнинг олти ойи мобайнида 1970 йилнинг шу даврига нисбатан Бухоро ва Сурхондарё областларида, Қорақалпоғистон АССРда гўшт етиштириш камайтириб юборилди. Фарғона, Андижон ва Хоразм областларида ҳам гўшт етиштириш бирмунча камайди. Хоразм области хўжаликлари қорамол, шу жумладан сигирлар туёғини, йилқилар ва паррандаларни, Фарғона, Наманган, Андижон областларининг хўжаликлари сигирлар туёғини; Самарқанд область хўжаликлари чўчқалар, қўй ва эчкилар туёғини, Бухоро области хўжаликлари паррандаларни камайтириб қўйди. Сирдарё, Самарқанд ва Қашқадарё областларида ҳар юз бош сигир ҳисобига бузоқ олиш ва чўчқаларни болалатиш ўтган йилга нисбатан камроқ бўлди. Тошкент областининг хўжаликлари ҳар юз бош совлиқ ва эчкидан атиги 85 тадан қўзи ва тўқли олди. Бир қанча областларнинг колхоз ва совхозлари гўшт, сут ва жун тайёрлаш ярим йиллик планларини бажармади.

Бу фактлар шундан далолат берадики, кўп хўжаликларда ва районларда чорвачиликка ҳали ҳам кам эътибор берилмоқда, бу соҳа аввалгидек орқада қолмоқда, гўшт, сут, тухум ва бошқа маҳсулотларни етиштириш суръатларини ошириш соҳасидаги имкониятлардан эса жуда суст фойдаланилмоқда.

Янги беш йилликда чорвачилик соҳасидаги асосий вазифа — чорва ва парранда маҳсулдорлигини кескин яхшилашдан — сигирлардан кўпроқ сут соғиб олишдан, гўштга топшириладиган молларнинг тирик вазнини кўпайтиришдан, чорва туёғи ва паррандаларнинг кўпайишини таъминлашдан иборат. Бундай қилмоқ учун аввало мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш керак бўлади.

Кейинги йилларда республика колхоз ва совхозларида бу соҳада бир талай иш қилинди. Беш йил ичида колхоз ва совхозларда озуқабоп экинлар экиладиган майдонлар 22 процент кўпайтирилди. Яйловларнинг ҳолатини яхшилаш борасида катта иш олиб борилди, озуқабоп экинларнинг хили кўпайтирилди, уларнинг ҳосилдорлиги оширилмоқда.

Лекин ана шуларга қарамай, деб таъкидлайди докладчи, озуқа базасининг ҳозирги аҳволи ривожланиб бораётган чорвачилик эҳтиёжларига ҳали ҳам мос келмайди, чорвачилик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш суръатларига тўсқинлик қилмоқда.

Чорвачилик маҳсулотларини белгиланган ҳажмда етиштиришни, чорва туёғи ва паррандаларни кўпайтиришни, уларнинг маҳсулдорлигини оширишни таъминлаш мақсадида тўққизинчи беш йилликда колхоз ва совхозларда озуқа етиштиришни анча кўпайтириш ва уларнинг сифатини яхшилаш тадбирлари ишлаб чиқилди.

Пахта етиштиришни кескин кўпайтириш билан бир вақтнинг ўзида ем-хашак етиштиришни анча ўстириш учун ем-хашак етиштиришни ҳар томонлама интенсивлаштириш, ерларнинг ҳар бир гектаридан тўлиқ фойдаланишга, алмашлаб экишни жорий этиш планининг сўзсиз бажарилишига эришиш, озуқабоп экинларни аралаш қилиб экиш методини кенг жорий этиш, уларнинг ҳосилдорлигини анча ошириш, ем-хашак тайёрлашнинг илғор усулларини жорий қилиш, уларнинг тўйимлилик қимматини ошириш лозим бўлади.

1975 йилга бориб арпадан ташқари озуқабоп экинлар экиладиган майдонлар 1970 йилдаги 476,3 минг гектар ўрнига 819,2 минг гектарга етказилади ёки 1,7 баравардан зиёд кўпайтирилади, бедапоялар эса 605 минг гектарга етказилади ёки 1970 йилдагидан 270 минг гектар кўпайтирилади.

Беш йилликнинг ҳар бир йилига кўрсатилган майдонларга озуқабоп экинлар экилиши учун зарур бўлган ҳамма чораларни кўриб, бу тадбирларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлаш, ем-хашак зарур миқдорда етиштирилишини мунтазам кузатиб бориш керак.

Лекин бир қанча областларда шу йилнинг ўзидаёқ белгиланган тадбирлардаги майдонларга экин экиш бир ёқда турсин, озуқабоп экинларни экиш планлари ҳам бажарилмади. Ана шу ерлардан олиниши лозим бўлган ва олинмай қолган ем-хашак ўрнини бошқа манбалар ҳисобига тўлдириш чораларини ҳозирнинг ўзидаёқ кўриш керак.

Ем-хашакнинг етишмаслиги озуқабоп экинлар экилган суғориладиган ерлардан яхши фойдаланмасликнинг оқибатидир. Кўпгина хўжаликларнинг раҳбарлари озуқабоп экинлар экишга унумсиз ерларни ажратаётганликлари, бу ерлар яхши текисланмаётганлиги ва шўри дуруст ювилмаётганлиги сир эмас. Агротехниканинг бузилишига йўл қўйилмоқда — кеч экилмоқда ёки яхши етилмаган тупроққа уруғ ташланмоқда, бегона ўтларга ва қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши яхши кураш олиб борилмаётир, гербицидлардан ёмон фойдаланилмоқда, ишлов бериш ва суғориш ўз вақтида ўтказилмаётир, ем-хашак экинларига ажратиб бериладиган ўғит тўла нормада солинмаётир. Ана шу нуқсонларни тугатиш — ем-хашак етиштиришни кўпайтириш соҳасида энг катта резервимиздир.

Суғориладиган ерларда ем-хашак етиштиришни кўпайтириш учун озуқабоп экинларни бирбирига аралаштириб экиш, ҳосили эрта йиғиштириб олинган майдонларга яна озуқабоп экинлар экиш ва бошқа экинлар орасига ҳам шундай озуқабоп экинларни экиш жуда катта аҳамиятга эга. Кечки озуқабоп экинлар экишни ва уларни аралаштириб экишни дадил кенгайтира бериш лозим.

Ўзбекистоннинг иқлим шароитлари кузги жавдарни, сулини ҳамда уларнинг дуккакли дон экинлари — сулурги ва нўхот билан аралаштириб кузда экиш ва силособоп маккажўхори экиладиган вақтгача озуқабоп экинлардан мўл ҳосил етиштириб олиш имконини беради. Фарғона область Қува районидаги «Коммунизм», «Социализм» ва Жданов номли колхозларда ҳар йили катта-катта майдонларда гектар бошига 180-200 центнер кузги жавдар кўкпояси йиғиштириб олиниб, ундан кейин экилган маккажўхоридан гектар бошига 350-400 центнер силособ кўклос йиғиштириб олинмоқда.

Кейинги йилларда «Малик» совхозининг ва бошқа илғор хўжаликларнинг намунаси асосида маккажўхорини беда билан, судан ўтини беда билан, маккажўхорини лавлаги билан қўшиб экиш кенг ёйилди. Маккажўхорини лавлаги билан қўшиб экиш айниқса яхши самара бермоқда.

Аралаштириб экилган экинларни парвариш қилиш учун ишларни пухта ташкил этиш, деҳқончиликни юксак маданият асосида олиб бориш, кўпроқ нормада минерал ўғит солиш керак бўлади. Аралаштириб экиладиган экинлар учун озуқабоп экинларнинг энг серҳосил навларини танлаб олиш зарур.

Озуқабоп экинлар ҳосилдорлигини ошириш ем-хашак етиштиришни кўпайтиришнинг энг муҳим резервларидан биридир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Андижон область қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг қимматли ташаббусини маъқуллади. Улар бу йил гектар бошига эски бедапоялардан 150 центнер пичан, маккажўхоридан 500 центнер кўкпоя олиш учун социалистик мусобақани қизитиб юбордилар. Андижонликлар ташаббусини кенг оммалаштириш керак.

Олимларимиз юқори тўйимлилик қимматига эга бўлган ғоят серҳосил озуқабоп экинларнинг ажойиб навларини етиштириб бердилар. Озуқабоп экинлар экиладиган ҳамма майдонларга фақат навли уруғлар, районлаштирилган ва истиқболли навлар экилиши лозим.

Эски бедапоялардан гектар бошидан 120-150 центнер пичан, маккажўхоридан 500-600 центнер силособ кўкпоя ва илдиз мевали экинлардан 600-800 центнер ҳосил олиниши нормал ҳосилдорлик эканлигини фан ҳам, тажриба ҳам исботлаб берди. Ҳолбуки республикамизда озуқабоп экинлар ҳосилдорлиги ҳозирча жуда паст бўлиб турибди.

Суғориладиган ердаги бедадан ва бошқа озуқабоп экинлардан гектар бошига олинаётган ҳосилни тегишли миқдорда минерал ўғит солиш, экинларни яхши парвариш қилиш ва ҳосилни ўз вақтида йиғиштириб олиш йўли билан камида икки баробар кўпайтириш мумкин.

Кўпгина колхоз ва совхозларда пичан тайёрлашнинг қолоқ технологияси ҳали ҳам ҳукм суриб келмоқда. Уюшқоқсизлик оқибатида ўриб қўйилган пичан неча кунлаб далада ётади, қовжираб кетади, унинг энг яхши қисми — барглари тўкилади, пичаннинг тўйимлилиги жуда камаяди. Биз ем-хашак тайёрлашнинг ана шундай «даққиюнусдан қолган» технологиясидан воз кечишимиз керак. Пичанни ўрилган жойнинг ўзига ташлаб кетиш, уни ғарамлаш, очиқ ҳавода сақлаш сингари асрлар бўйи давом этиб келаётган яроқсиз практикасидан батамом воз кечиш пайти келди. Ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалик фани ва илғор хўжаликлар практикаси деҳқонларни ем-хашак етиштиришнинг янги, замонавий талабларига мос бўладиган технологияси билан қуроллантириб турибди. Бу — сенаж тайёрлаш, витамин талқони ишлаб чиқариш, пичанни қирқиб жойлаб қўйиш, уни актив вентиляция усулида қуритишдан иборат.

Кўк хашак чорва моллар учун энг қимматли ва энг арзон озуқа эканлиги маълум. Шу сабабли биз ҳар бир хўжаликда кўкат конвейери ишлаб чиқиб жорий этишимиз, кўк хашакни йил бўйи тайёрлаб, молларни шу хашак билан боқишни ташкил қилишимиз лозим. Атрофи ўраб қўйилган майдонларда ўсиб турган кўкатни молларга ўрмасдан едириш имкониятини ўйлаб кўриш керак. Мўл-кўл ем-хашак етиштириш ва ундан тўғри фойдаланишгина сигирлар маҳсулдорлигини ошириш, сут ва мол гўшти таннархини анча камайтириш мумкинлигини унутмаслигимиз керак.

Чорвани қиш фаслида боқиш шароитларини ёзги боқиш шароитларига яқинлаштириш учун ғамлаб қўйилаётган озуқадаги тўйимли моддаларни тўлиқ сақлаб қолишни таъминлаш лозим.

Беда тайёрлашнинг энг мукаммал усули — сенаждир. Сенаж — чорва моллар учун энг арзон, энг тўйимли, биологик жиҳатдан қимматли озуқадир. Биз шу йилдан бошлаб ҳар бир сигир ҳисобига 3 тоннагача сенаж ғамлаб қўйишимиз, беш йиллик охиригача сенаж етиштиришни 1,5-2,0 миллион тоннага етказишимиз керак.

Шу билан бирга биз дағал хашакнинг муайян бир қисмини витаминли ўт талқони шаклида тайёрлашимиз, пичанни актив вентиляция ёрдамида қуритишимиз, бедани аввал ёйиб сўнгра ғарамларга прессла б, пичанни қирқиб тайёрлаб қўйишимиз керак.

Озуқа тайёрлашдаги янги прогрессив технологияни ҳамма жойда жорий этиш чорва моллар рационларида протеин (оқсил)нинг доимий етишмаслигини тугатиш имконини беради.

Тадбирларда 1975 йилга бориб қирқиб ғамлаб қўйиладиган пичанни 500 минг тоннага етказиш, 100 минг тоннагача витаминли ўт талқони тайёрлаш, чўчқалар ва паррандалар учун аралаш силос бостиришни 35 минг тоннага етказиш мўлжалланган. Донадор озуқалар ишлаб чиқаришни ташкил этиш тадбирларини ҳам амалга оширишимиз керак.

Мол боқиш натижалари донадор озуқаларнинг ғоят самарали эканлигини кўрсатди. Биз аввало ҳамма йирик қўйчилик хўжаликларида донадор озуқа ишлаб чиқаришни ташкил этишимиз, қўйларни қиш фаслида тўла қимматга эга бўлган донадор озуқа билан боқишга ва қўшимча равишда семиртиришга ўтишимиз зарур.

Республикадаги кўпгина хўжаликларда озуқа етиштириш ишларини техника билан қайта қуроллантириш, озуқабоп экинлар етиштириш ва ҳосилини йиғиб олишдаги сермеҳнат жараёнларни механизациялаш масалалари ҳали ҳам пайсалга солинаётганлигини докладчи таъкидлаб ўтди. Республика совхозлар ва қишлоқ хўжалиги министрликлари, республика «Узсельхозтехника» бирлашмаси ем-хашак тайёрлашдаги сермеҳнат ишларда комплекс механизацияни жорий этиш тадбирларини ишлаб чиқиб амалга оширишлари, зарур техникани ва донадор озуқани сотиб олишда, донадор озуқа тайёрлаш технологиясини ўзлаштиришда хўжаликларга ёрдам беришлари керак. Афтидан саноат корхоналари ҳам бу ишда қишлоққа зарур бўлган ёрдамни берса керак.

Ўзбекистон чорвачилигида йил бўйи яйловда сақланадиган қўйчилик, хусусан қоракўлчилик алоҳида ўрин тутади. Яйловлар — бизнинг бойлигимиздир, ҳамма яйловларни зарур бўлган тартибга солиш пайти келди. Республикада 1975 йилнинг охирига борганда қўй ва эчкилар туёғини 10 миллион бошга етказиш, ёки беш йил ичида уларни 25 процент кўпайтириш белгиланган.

Бунча миқдордаги қўйни озуқа билан таъминлаш учун яйловларда катта ишларни бажариш кўзда тутилган. 1 миллион 500 минг гектар яйловга сув чиқариш, сувлоқларни реконструкция қилиш, ёввойи ўтларни кўпроқ экиш мўлжалланмоқда. Атрофи ўраб олинган яйловларда қўй сақланадиган қўтонлар қуришнинг янги системаси ўрганиб чиқилади.

Дағал хашакнинг запасларини қиш фаслига етарли миқдорда шу беш йилликда воҳаларда 2 минг гектар суғориладиган ер тайёрлаб қўйилади. Дашт шароитида ерларни артезиан қудуқларидан суғорилганида гектар бошига 70-80 центнер беда пичани, 350 центнер маккажўхори кўк пояси олиш мумкинлигини тажриба кўрсатди.

Омухта ем саноатини янада ривожлантириш масалалари ҳам озуқа базасини мустаҳкамлаш тадбирлари комплексига киритилган. Биз қувватларни ишга туширишни тезлаштиришимиз ва тўла қимматга эга бўлган омухта ем ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган планнинг сўзсиз бажарилишини таъминлашимиз лозим. Чорвачиликни саноат негизига кўчириш паррандачилик, чўчқачилик ва қуёнчиликни ривожлантириш чорвачилик корхоналари ва фермаларини тўла қимматли омухта ем билан доим бир маромда таъминлаб туришни талаб қилади. Ҳолбуки, бу ишда ҳам республикада камчиликлар бор. Кўп жойларда омухта ем цехлари қурилиши жуда орқада қолмоқда. Биз колхозлараро ва совхозлараро омухта ем заводлари қуришни ҳар томонлама ривожлантиришимиз керак.

Озуқа ресурсларини кўпайтириш учун мавжуд бўлган ҳамма имкониятлардан ғоят самарали фойдаланиш юзасидан жиддий тадбирларни кўрмай туриб, чорвачиликни ривожлантириш борасидаги катта-катта вазифаларни ҳал этиб бўлмайди. Озиқ-овқат чиқиндиларидан мол боқиш учун фойдаланишни кенг кўламда йўлга қўйиш зарур.

Озуқа оқсили проблемаси — энг муҳим масаладир. Озуқа таркибида оқсилнинг етишмаслиги оқибатида кўп миқдордаги озуқа исроф бўлиб кетмоқда. Ихтиёримиздаги озуқага етарли миқдорда оқсил ва бошқа моддалар қўшилса ана шу озуқа ҳисобига жуда кўп миқдорда озуқа маҳсулоти олиш мумкин бўлади. Озуқа ачитқилари ишлаб чиқаришни ташкил этиш чоралари кўрилиши лозим.

Ем-хашакни ҳисобга олишни уюштиришда тартиб ўрнатиш учун, кўпайтириб ёзиш, алдамчилик ва ҳисоботларда кўз бўямачилик қилиш фактларига йўл қўймаслик учун қўшимча чораларни кўриш лозим.

Бугунги Пленумда чорвачиликни юксалтиришнинг асосий ва туб масаласи — мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш масаласи муҳокама қилинмоқда. Бу — масъулиятли ва қийин бўлса ҳам, лекин бажариш мумкин бўлган вазифа. Бу ўринда гап ҳар бир колхоз ва совхознинг келгусида жамоат чорвачилигини ҳам, колхозчилар ва совхозларнинг ходимлари қўлидаги чорвани ҳам тўлатўкис таъминлай оладиган миқдорда озуқа етиштирадиган бўлиши устида бораётир. КПСС XXIV съезди Директиваларида ана шундай вазифа қўйилган.

Шу муносабат билан хўжаликлар, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари раҳбарларининг ем-хашак тайёрлаш озуқа ишлаб чиқариш планларининг бажарилиши учун бўлган масъулиятини ошириш, бу ишни давлатга дон, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотиш мажбуриятларининг бажарилиши билан тенглаштириш зарур.

Озуқа ишлаб чиқариш проблемасини ҳал этишда ишнинг ташкилий томони муҳим аҳамиятга эга. Ҳар бир хўжаликда ем-хашак етиштириш ва тайёрлаш билан шуғулланадиган доимий ихтисослаштирилган механизация бригадалари ва звенолари тузиб қўйиш, уларга озуқабоп экинлар экилган майдонларни, техникани, транспортни бириктириб қўйиш, етарли миқдорда ўғитларни ажратиб бериш лозим. Улар озуқабоп экинлардан мўл ҳосил етиштириш билангина чекланмасдан, ем-хашак тайёрлаш, сенаж ва силос бостириш ишлари билан ҳам шуғулланишлари, шунингдек куз-қиш фаслида ем-хашакни ташиб беришни ва молларга солишга тайёрлашни таъминлашлари керак. Озуқа ишлаб чиқаришда юксак кўрсаткичларга эришган хўжаликларни маънавий рағбатлантиришнинг қўшимча чораларини ишлаб чиқиб, амалга ошириш, ҳар бир областда, ҳар бир районда ферма лар бригадалар, колхоз ва совхозларнинг социалистик мусобақасини кенг авж олдириш зарур.

Областлар, районлар ва хўжаликлар бинолар қуришни тезлаштириш юзасидан қўшимча чораларни кўриб, яқин 2—3 йил ичида жамоат чорвачилигини типовой бинолар билан таъминлашлари керак. Партия ташкилотлари бу ишни кун сайин контроль қилиб туришлари лозим.

Ҳозир биз комплекслар қуришга киришмоқдамиз, паррандачилик фабрикалари барпо этмоқдамиз. Комплекслар қуришни жадаллаштириш билан бирга республикамизнинг иқлим шароитларини ҳисобга олиб, типовой лойиҳаларни қайта кўриб чиқиш, енгил конструкциялардан кенг фойдаланиш керак.

Мустаҳкам озуқа базасини вужудга келтириш — биринчи даражали аҳамиятга эга бўлган вазифадир. Оддий колхозчилардан ва совхоз ишчисидан тортиб қишлоқ хўжалик, совет ва партия органларининг раҳбар ходимларигача ана шу масалани ҳал этиш билан шуғулланиши керак. Биз ҳар бир хўжаликда чорвачилик ва озуқа ишлаб чиқариш юзасидан тузилган тадбирларни яна бир марта қайта кўриб чиқишимиз ва бу тадбирларнинг бажарилишини қаттиқ кузатиб боришимиз лозим. Ҳар бир хўжаликда озуқа етиштириш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирларнинг сўзсиз бажарилишини кўзлаб, иш ҳажмини ва конкрет ижрочиларни кўрсатиб, кунма-кун қилинадиган ишларнинг плани тузиб чиқилиши керак. Партия, совет, қишлоқ хўжалик органлари, касаба союз, комсомол ташкилотлари, қишлоқ хўжалиги ходимлари ўзларининг бутун кучлари ва маҳоратларини чорвачиликни тубдан юксалтиришга, унинг озуқа базасини мустаҳкамлашга сарфлашлари ва партиямиз XXIV съезди қарорларини сўзсиз бажаришни таъминлашлари лозим.

Доклад юзасидан музокаралар бошланди. Сўзга чиққан ўртоқлар партия ташкилотларининг чорвачиликка раҳбарлигини ҳар томонлама таҳлил этиб, ем-хашак, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш соҳасидаги ҳамма ишларни янада яхшилаш, республика қишлоқ хўжалигининг ана шу муҳим тармоғида ҳали ҳам мавжуд бўлган камчиликларни тезроқ бартараф қилишга қаратилган амалий таклифларни киритдилар.

Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари **Қ. Камолов** қуйидагиларни айтди: Автоном республикада ем-хашак тайёрловчи махсус бригадалар тузилди. Ер техника ва ишчи кучлари бу бригадаларга бириктиб қўйилди. Меҳнатда юксак кўрсаткичларга эришувчи ходимларни рағбатлантириш учун бир қанча тадбирлар ишлаб чиқилди. Пахтабеда алмашлаб экиш планли суратда жорий қилинмоқда. Оталиққа олган корхона ва қурилишларнинг коллективлари ем-хашак тайёрлашда қишлоқ меҳнаткашларига ёрдам бермоқдалар. Шуни ҳам эътироф қилиш кераккі, айрим раҳбарлар мустаҳкам ем-хашак базасини вужудга келтириш муҳим эканлигига етарли баҳо бермаётирлар.

Нотиқ бир қанча проблемаларни тезроқ ҳал этиш зарур эканлиги тўғрисида гапиради. Амударёнинг ўнг соҳилидаги кенг яйловларга сув чиқариш учун Еркиндарёда доимий насос станциясини қуриш мақсадга мувофиқдир. Султонуиздаг тоғларга туташган яйловларга сув чиқариш учун кўп маблағ ва материал керак. Ҳозирги вақтда қурилаётган Уст-Юрт водоводидан қўйчилик фермаларини сув билан таъминлайдиган ариқлар қазиш керак. Замонавий типовой чорвачилик бинолари қурилишини тезлатиш зарур.

Қолоқ хўжаликларни илғор хўжаликлар даражасига кўтариш, — дейди Тошкент область партия комитетининг иккинчи секретари **Б. М. Истомин**, — чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришнинг муҳим резервидир. Партия ташкилотларининг, барча совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз ва совхоз раҳбарлари ҳамда мутахассисларининг, пойтахт областидаги барча қишлоқ меҳнаткашларининг куч-ғайрати ана шу вазифани ҳал этишга сафарбар қилинмоқда.

Республика Госплани, Главхлопкомаш ва «Узсельхозтехника» республика бирлашмаси озуқабоп экин уруғларини аралаштириб экиш учун заводларда сеялкалар ишлаб чиқаришни уюштиришлари жуда зарур бўлиб қолди. Пенза ва Тула областларининг тажрибасини кенг ёйиш керак. Бу областларда ярим ром шаклидаги темир-бетон конструкцияларнинг ишлатилаётганлиги чорвачилик бинолари қурилишини анча тезлаштиради, шунингдек, фермалардаги сермеҳнат ишларни комплекс механизациялаштиришни енгиллаштиради.

Калинин районидаги Ильич номли колхозда ана шу усулда икки юз бош мол учун бино қурилган. Бу чора яхши натижа берди. Республика Госстройи мутахассислари, лойиҳалаш институтларининг мутахассислари бундай лойиҳани маъқулламоқдалар. Лекин шундай бўлса ҳам, ана шу ярим ромларни тайёрлаш шу пайтгача йўлга қўйилмаган.

Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари **С. Н. Усмонов** ўз нутқида айтдики, чорвачилик ходимлари тўғрисида кўп ғамхўрлик қилиш, улар ўртасида олиб бориладиган сиёсий ва ташкилотчилик ишини кучайтириш — партия ва совет ташкилотларининг энг муҳим бурчидир.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, КПСС XXIV съездининг делегати Норбой Эргашев Нурота район партия комитетининг яқинда ўтказилган пленумида «Менинг касбимни ким давом эттиради?» деган масалани ўртага қўйди. Бу масала давлат нуқтаи назаридан ғоят муҳимдир.

Машҳур чўпоннинг ўринбосарлар тўғрисида бунчалик катта ғамхўрлик қилаётганлиги тамомила ўринлидир. Энг яхши ёшларнинг чўпонлар сафидан жой олиши учун зарур ишларнинг ҳаммаси қилиняпти, деб бўлмайди. Чорвадорларнинг турмуш шароитига баъзан жиддий эътибор берилмаяпти.

Янги ерларни тез ўзлаштирмай туриб дейди нотиқ, алмашлаб экишни жорий қилиш асосидагина ем-хашак базасини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш масаласини ҳал этиб бўлмайди. Самарқанд областида Зарафшон сув омбори қурилиши шу жиҳатдан катта самара бера олади.

Областимизда шу беш йилликда озуқа етиштиришни анча кўпайтириш юзасидан конкрет тадбирлар ишлаб чиқилди, дейди Сирдарё область ижроия комитетининг раиси **В. А. Хайдуров**. Меҳнаткашлар депутатлари область ва район Советлари алмашлаб экишни жорий қилиш тўғрисидаги масалани қараб чиқдилар ва бу масала юзасидан махсус қарор қабул қилдилар.

Областдаги колхоз ва совхозлар суғориладиган ернинг ҳар гектаридан яхши фойдаланиш учун курашиб, озуқабоп экинларни аралаштириб экишни анча кўпайтирдилар. Кўпгина хўжаликлар бошоқли дон экинлари ҳосили йиғиштириб олинган ерларда кўкпоя олиш учун маккажўхори экмоқдалар.

Лекин шундай бўлса ҳам, бизда чорвачиликни ривожлантириш ва озуқа етиштиришда катта камчиликлар бор. Бир қанча колхоз ва совхозларда озуқабоп экинлар уруғини аралаштириб экишга суст эътибор берилмоқда, маккажўхорини такрорий экиш кўнгилдагидек эмас, сенаж ва силос бостиришни жадаллаштириш учун мавжуд имкониятлардан тўлиқ фойдаланилмаётир. Чорвачиликнинг ҳамма соҳаларида комплекс механизацияни жорий қилиш ва ишлаб чиқариш маданиятини юксалтириш учун тегишли чораларнинг ҳаммаси кўрилмаётир.

Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари **Р. Ғойипов** область партия ташкилотининг фермаларни мустаҳкамлаш соҳасида амалга ошираётган тадбирлари билан пленум қатнашчиларини таништиради. Ҳозирги вақтда Қашқадарё областидаги колхоз ва совхозларда 1200 коммунист, қарийб 4 минг комсомол, 700 мутахассис чорвачилик ишлари билан шуғулланмоқда. 296 цех партия ташкилоти, 62 партия группаси ишлаб турибди. Ишлаб чиқариш илғорлари, ўз ишининг моҳир усталари кўпайиб бормоқда.

Область партия ташкилоти ўз хатолари ва нуқсонларини КПСС XXIV съезди қарорлари асосида таҳлил этиб, ем-хашак базасини мустаҳкамлаш ва чорвачиликни янада юксалтириш юзасидан конкрет тадбирлар белгилади ва бу тадбирларни амалга оширмоқда.

Озуқа етиштириш асосан ерлардан яхши фойдаланиш, озуқабоп экинлар ҳосилдорлигини ошириш, шунингдек, беда, маккажўхори ва илдиз мева экинлар экишни кескин суратда кўпайтириш йўли билан оширилади.

Бухоро область партия комитетининг иккинчи секретари **В. Н. Петров** ўз нутқида қоракўлчиликни ривожлантириш билан боғлиқ бир қанча масалаларга тўхталиб ўтди.

Областдаги деярли барча қоракўлчилик совхозларига озуқабоп экинлар етиштириш учун суғориладиган ерлар ажратиб берилди. Ана шу хўжаликлар шу йилнинг ўзидаёқ 8.5 минг тонна пичан тайёрладилар. Томди районидаги хўжаликлар учун бедачилик совхози ташкил этилди. Бу хўжалик колхоз ва совхозларнинг ем-хашакка бўлган эҳтиёжларини тўла таъминлаши лозим.

Областда маданий-маиший марказларни барпо этиш ва яйловларда ишлаб чиқариш базаларини вужудга келтириш соҳасида кўп иш қилинмоқда. Қум саҳроларидан йўл очилди. Бундай йўллар қоракўлчилик совхозларининг деярли барча марказий қўрғонларини бир-бири билан боғлайди.

Гўшт етиштирадиган олти совхоз ташкил этилди. Бу совхозлар учун 12 минг гектар ер ажратиб берилди. Бу йил молларни семиртириб топшириш учун талайгина миқдордаги чорва молларни сўқимга боқиш мўлжалланади.

Ем-хашак етиштиришни кескин суратда кўпайтириш ва чорвачилик маҳсулдорлигини ошириш юзасидан белгиланган тадбирларни муваффақиятли бажариш учун қишлоқ хўжалиги мутахассислари зиммасига катта масъулият юкланади. Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги министри **Э. Т. Шайхов** ўз нутқида ана шу масалага тўхталиб ўтди.

Республика Қишлоқ хўжалик министрлиги, деди нотиқ, алмашлаб экишни ўзлаштиришдаги камчиликларни тугатишни, беда, маккажўхори ва бошқа озуқабоп экинлар ҳосилдорлигини бутун чоралар билан оширишни, озуқабоп экинларни ҳамма жойда аралаштириб экишни ўз вазифаси деб билади.

Молларнинг зотини яхшилаш масаласи тез ҳал этилиши лозим бўлган актуал проблемалардандир. Республикага келтириладиган зотли бузоқлар миқдорини иккиуч баравар кўпайтириш керак. Кўп колхозларда сигирлар миқдорининг камлигини нормал бир ҳол деб ҳисоблаб бўлмайди. Чорва подасини концентрациялаш, чорвачилик фермаларини мустаҳкамлаш соҳасида иш олиб бориш керак. Ветеринария хизматини кучайтириш лозим.

Сурхондарё областида табиий ўтлоқлар етарли эмас. Область шароитида деҳқончилик маданиятини юксалтириш, алмашлаб экишни жорий қилиш ва янги ерларни ўзлаштириш асосидагина чорва молларни озуқа билан тўла таъминлаш мумкин, дейди Сурхондарё область ижроия комитетининг раиси **А. Каримов**.

Суғориладиган зонада жойлашган қирқ хўжаликда ер тузилиши лойиҳалари ишлаб чиқилди. Бу лойиҳаларда пахта-беда алмашлаб экишни илмий асосда жорий қилиш кўзда тутилади. Лойиҳаларни бундан буён тезликда тузиб чиқиш мўлжалланди.

Мол озуқаси етиштиришни экин майдонларини кенгайтириш йўли билангина эмас, балки деҳқончилик маданиятини юксалтириш, озуқабоп экинларни аралаштириб экиш асосида ҳосилдорликни кескин равишда ошириш йўли билан ҳам кўпроқ етиштириш мўлжалланади. Сув камлигига қарамай, хўжаликлар қишлоқ хўжалик экинларидан, шунингдек, озуқабоп экинлардан ҳам мўл ҳосил етиштириш учун кенг кўламда кураш олиб бормоқдалар.

Поп район партия комитетининг биринчи секретари **Б. Рафиғалиев** ўз нутқида чорвачиликни мустаҳкамлаш соҳасидаги баъзи силжишларга тўхталиб ўтади. Ҳар бир хўжаликда Учқўрғон районидаги Ленин номли совхоздан ўрнак олиниб, бош зоотехниклар чорвачилик ишлари билан шуғулланмоқдалар. Бош зоотехниклар фермаларнинг мудирлари бўлиб, фермадаги мутахассислар бухгалтерлар, механиклар, ем-хашак тайёрловчи бригадалар уларга бўйсундирилган. Фермаларнинг йириклаштирилиши сермеҳнат ишларни комплекс механизациялаштириш учун шарт-шароит вужудга келтиради. Қўшимча равишда етмиш коммунист, ўттиз комсомол аъзоси чорвачилик фермаларида ишлаш учун колхоз ва совхозларга юборилди.

«Узсельхозтехника» бирлашмасининг раиси **У. Исомхонов** қишлоқ хўжалигида, хусусан чорвачиликда ишлаб чиқариш процессларини кенг кўламда механизациялаш ва автоматлаштириш масалаларига тўхталиб ўтади.

«Узсельхозтехника» бирлашмасининг монтаж бўлинмалари ўтган беш йиллик давомида колхоз, совхозларда кўп миқдорда сут соғадиган агрегатларни ўрнатдилар, ем-хашак тақсимлаб бериш ишларини механизациялаштирдилар, қорамоллар боқиладиган 594 бинони комплекс механизациялаштирдилар.

Лекин шундай бўлса ҳам, чорвачиликдаги ишларни механизациялаштириш даражаси сира кўнгилдагидек эмас. Пичан ўрадиган машиналардан фойдаланиш иши жуда орқада қолмоқда.

Шу беш йилликда республикада саноат негизида чорвачилик маҳсулотлари етиштирадиган кўп миқдорда йирик комплекслар, янги паррандачилик фабрикалари қуриш мўлжалланди. Колхоз ва совхозларнинг паррандачилик фермаларини механизациялаштириш соҳасида кўп иш қилинмоқда.

Маълумки, Андижон областининг меҳнаткашлари яқинда алмашлаб экишни жорий қилиш ва озуқа етиштиришни кескин суратда кўпайтириш асосида юксак мажбуриятларни олган эдилар. Андижон область ижроия комитетининг раиси **П. Каюмов** Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети томонидан маъқулланган ана шу тадбирлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисида гапирди.

Областдаги партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, колхоз ва совхозлар алмашлаб экишни жорий қилмоқдалар. Маккажўхорини лавлаги билан, беда билан, бедани судан ўти билан аралаштириб экиш тобора кенг кўламда жорий қилинмоқда. Бедапоялар 26 минг гектарга етказилди.

Қува районидаги «Коммунизм» колхозининг раиси **М. Шербўтаев** ўз нутқида чорвачиликни янада юксалтириш, ем-хашак базасини мустаҳкамлашга доир муҳим масалаларни кўтаради. Нотиқ колхозда ишлаб чиқилган ва амалга оширилаётган тадбирлар ҳақида гапиради. Барча колхозчилар, — дейди у, — КПСС XXIV съездининг қарорларини амалга оширишга қатъий бел боғлаганлар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, дейди Ўрта Чирчиқ район партия комитетининг биринчи секретари **С. А. Аҳмедов**, бундан икки йил муқаддам районимиздаги хўжаликларда жамоат чорвачилигини ривожлантириш соҳасида жиддий камчиликлар борлигини таъкидлаган эди. Партия ташкилоти бу камчиликларни бартараф қилиш, моллар туёғини кўпайтириш ва унинг маҳсулдорлигини ошириш, ем-хашак базасини кенгайтириш йўлида барча резерв ҳамда имкониятларни ишга солиш учун тегишли тадбирларни кўрди. Чорвачилик фермалари пухта тайёрланган кадрлар билан мустаҳкамланди. Чорвадорларни маънавий ва моддий рағбатлантириш системаси ишлаб чиқилди. Механизациялаш масалаларига катта эътибор берилмоқда.

Саккизинчи беш йиллик даврида Хоразм областидаги хўжаликларда, — дейди Хоразм область ижроия комитетининг раиси **Р. Эшчонов**, — озуқа етиштириш анча кўпайди. Хусусан, беда етиштириш анча ортди — қарийб уч баравар кўпайди. Лекин, шунга қарамай, ем-хашак билан таъминлаш ҳануз паст даражада бўлиб, эҳтиёжни қондирмаётир. Шунга биноан, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари беш йилликда мол туёғи ва паррандалар сонини кўпайтириш юзасидан белгиланган режаларни эътиборга олиб, сигирларни кўпайтириш юзасидан тегишли тадбирларни ишлаб чиқдилар ва бу тадбирларни амалга оширишга киришдилар.

Беш йилликда озуқабоп экин майдонлари 30 процент кенгайтирилиши лозим. 1975 йилга бориб маккажўхори дони 4 баравар, беда уч баравар, ширали озуқалар 2 баравар кўпайтирилиши лозим.

Музокараларнинг охирида чорвачилик институтининг директори **Ш. Акмалхонов** сўзга чиқди. Нотиқ чорва моллар учун тўғри рационлар белгилаш, республикада зотли мол базасини вужудга келтириш, сенаждан моҳирлик билан фойдаланиш каби муҳим масалаларга эътиборни жалб этади.

(ЎзТАГ).

ИШЛАР ҚАЛАЙ, КИЧКИНТОЙ?

ҚИШЛОҚ КУНИ айниқса ёзда жуда эрта бошланади. Ҳали тонг отмасдан турибоқ уйдаги ишларни саранжомлаб, далага ошиқишади, салқинда иш баракалироқ бўлади...

Сен қуёш билан бирга уйғонасан. Кундузи сенинг ҳам ташвишларинг бор, кичкинтой. Катталарнинг ташвишлари қанчалик муҳим бўлса, сенинг ташвишларинг ҳам шунчалик муҳим. Бу — ҳам зарур, ҳам қийин ташвиш. Сен олам икир-чикирларини ўргана бошлайсан.

Сен ҳар нарсани билиб олишга қизиқасан, янги-янги саволлар топиб, жавоб кутасан. Уйинларинг, эртакларинг, китобларинг бор. Буларнинг бари сенинг учун муҳим, буларнинг бари сенга билим беради, сени фикрлашга ўргатади. Бу ишни танҳо ўзинг уддалай олмайсан...

Ота-онанг ишдалик пайтида сенга ким кўмаклашади, кичкинтой? Сенга юриш-туришни ким ўргатади, ким сени мактабга тайёрлаб, дам олишингни кузатиб боради, сенинг тўғрингда ким меҳрибончилик қилади? Албатта, болалар боғчасида. Ҳар бир колхозда болалар боғчаси албатта бўлиши керак. Мавсумий эмас, йил бўйи ишлайдиган боғча бўлиши керак. Буларнинг ҳаммаси сен учун, кичкинтой, сенинг тенгқурларинг учун, бизнинг эртаги ўринбосарларимиз, келажакдаги ёрдамчиларимиз учун. Ёрдамчиларимиз қандай кишилар бўлиб етишишига биз сира бефарқ қарай олмаймиз. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети бултур октябрь ойида «Республика мактабгача жамоат тарбиясининг аҳволи ва уни янада ривожлантириш тўғрисида» махсус қарор қабул қилдилар. Бу қарорда хусусан қишлоқда болалар боғчалари ва яслилари шахобчасини кенгайтириш кўзда тутилган.

Бу қарор қандай бажарилмоқда, жонажон колхоз сенинг тўғрингда ва ота-оналаринг тўғрисида қандай меҳрибончилик қилмоқда? Қандай яшамоқдасан, кичкинтой?

Кутилганидан аъло

ШУНГА келишдик. Бу гал Фарғона областидаги Киров районига борадиган бўлдим. Бу жойни тасодифан танлаганим йўқ. Бу жойни танлаганимга олислиги ҳам сабаб эмас. Расмий маълумотларда Киров райони ўртамиёна деб саналади. Албатта, мактабгача тарбия масалаларида ўртамиёна. Лекин норасмий гапларга келсак, улар кишини ҳайрон қолдиришарди. «Кировликлар кенгашларда ҳамиша лом-мим демасликни афзал кўрадилар», «саволларга ҳеч нарсадан хабаримиз йўқ. Бошқалардан ўрганмоқчимиз, ўйлаб кўрамиз деб бир қолипда жавоб қайтаришади»... Хуллас, кировликлар ўйўйлаб юришибди. Ҳақиқатан, сўзнинг том маъноси билан ўйлаб юришган бўлса яхши эди-ку. Борди-ю, бундай бўлмаса-чи?

Дарвоқе, таққослайдиган нарса бор. Мен Андижон областидаги кўпгина колхоз, совхозларни ва Фарғона областининг энг яхши районларини бориб кўрганман.

Мен билан бирга область партия комитети мактаблар бўлимининг мудири Каромат Абдуллаевна Нуриддинова ҳам бирга юрибди. Кировликлар тўғрисида Каромат Абдуллаевна бошқалар тўғрисидаги сингари иймaниб гапиради:

— Гарчи бирталай иш қилинган бўлса ҳам, мақтанишга ҳали эрта. Тажриба орттириб кўрайлик, ўшанда ишимиз қовушиброқ кетади...

...Киров номли совхознинг марказий қўрғонида жойлашган бу болалар боғчаси шаҳарда кўпдан бери ишлаб турган болалар боғчаларидан камдан-кам фарқ қилади. Ахир, гап боғча биноси типовой эмаслигида, йўлкаларга тош ётқизилмаганлигида, тирноқ остидан кир қидириладиган бўлса, яна баъзи бир майда-чуйда нарсаларнинг етишмаслигида эмас-ку. Ҳаммаёқ озода, бамисоли операция хонасидагидек тартиб ўрнатилган. Қаёққа қаранг шундоқ. Болаларнинг овқати ширинлигини айтмайсизми. Методикага амал қилинган, болалар яхши парвариш қилинмоқда. Худди танлаб олингандек — юзлари қип-қизил, соғлом, тоза ювинишган, сочлари олинган, хушчақчақ ва аҳил бу болалар чинакам меҳрибон қўллар ва чинакам меҳрибон кишиларга топширилганини мана мен деб кўрсатиб турибди. Болалар боғчасининг мудираси Саъдихон Қодирова — Тошкент педагогика институтида тарбия топган. Саъдихон — ажойиб ташкилотчи, тажрибали ва билимдон педагог — болаларнинггина эмас, айни пайтда ёш ҳамкасбларнинг ҳам очиқ кўнгил маслаҳатгўйи. Бундай мураббияга ҳатто энг талабчан ота-оналар ҳам ўз болаларини жон деб ишониб топширишади.

— Биз ота-оналар билан жуда аҳилмиз. Улар билан эрталаб ва кечқурун учрашиб туриш билан кифояланмаймиз. Болани оилада тарбиялаш тўғрисида махсус семинарлар, суҳбатлар, лекциялар ўтказамиз. Биз буларни ота-оналар учун тайёрлаймиз. Ота-оналар йиғилиши — ота-оналар комитетининг иши, буларнинг ҳаммаси болаларни тарбиялашдек асосий ишда бизни бир-биримизга яқинлаштиради, бизга ёрдам беради.

Ленинчи бўлимида очилган болалар боғчасига педагог Баҳринисо Ғаниева раҳбарлик қилади. Бу боғча очилганига икки ой бўлди. Боғча ҳали тўла жиҳозланганини ва комплектланганича йўқ. Лекин бу ерда меҳрибон кишининг қўли борлиги ҳозироқ сезилиб турибди. Болалар ухлайдиган жойлар озода, тартибли, болалар ўйнайдиган хоналар кўнгилга хуш келади. Ошхонада чиройли мебель қўйилган. Машғулот ўтказиладиган хоналар ҳам шундай. Ташқарида бўлса дурадгорларнинг қўли қўлига тегмайди: арғимчоқ ясашмоқда, чўмилиш учун бак ўрнатишмоқда, тўсиқ тайёрлашмоқда, майдончани жиҳозлашмоқда...

— Совхозимизда ҳозирча йил бўйи ишлайдиган олтита болалар боғчаси бор, — деди хижолатомуз партия комитетининг секретари С. Алиматов. — Сентябргача тағин иккита боғча очишни мўлжаллаб қўйдик. Типовой бинолар қура бошладик. «Москва» ва «Искра» колхозларининг, «Партия XX съезди» совхозининг раҳбарлари шаънига айтилган анча яхши гапларни эшитиш мумкин. Бу хўжаликларда энг яхши бинолар болалар боғчалари ва яслиларига берилган. Бу боғчалар, яслилар зарур бўладиган ҳамма нарсалар билан шаҳардаги болалар боғчалари типида таъминланган. Мураббиялар ҳам пухта ўйлаб тайинланган. Мана «Москва» колхозини кўрайлик. Бу колхознинг болалар боғчаларидан бири бундан уч ой муқаддам ташкил этилган эди. Унга Холдорой Усмонова мудирлик қилади. Холдорой маълумоти жиҳатидан медицина ҳамшираси, бундан ташқари болаларни мактабгача тарбиялаш юзасидан очилган махсус курсни тамомлаб чиққан.

Хўш, ота-оналар-чи? Ота-оналар ўртасида бирор тушунтириш иши олиб бориладими?

— Ота-оналар фарзандларини боғчаларга жон деб беришади, — деди Киров район партия комитети пропаганда ва агитация бўлимининг мудири А. Ғиёсов, — ҳар бир ота-она фарзанди боғчада уйдагига қараганда яхшироқ тарбия топишини билади. Боғча боласига мактабда ўқиш ҳам осонроқ бўлади. Ҳозирча районда йил бўйи ишлайдиган 39 та болалар боғчаси бор.

Беихтиёр бир гап эсимга тушди. Мен бу гапни Тошкент область Бўка районидаги колхозлардан бирида эшитган эдим.

— Колхозда йил бўйи ишлайдиган болалар боғчаси очиш яхши нарса, лекин бунга хўжаликнинг ҳамиша ҳам қурби етадими? Бунда гап ишнинг молиявий томонидагина эмас...

Тошкент областида ҳам ўрганса арзигудек ишлар бор. Уларга тан бериш керак. Лекин биринчи ташаббускорлар бўлган андижонликларнинг тажрибаси ўрганилса чакки бўлмайди, деб ўйлайман.

Эксперимент

БУ МУАССАСА Андижон область халқ маорифи бўлими ва область партия комитети томонидан Андижон районига таклиф этилган эди. Бу — марказлаштирилган колхозлараро мактабгача тарбия муассасаларининг иши эди. Колхоз болалар боғчаларининг йил бўйи ишлаб туриши, бу боғчаларда таълим-тарбия фаолиятини ва болаларни мактабга яхшироқ тайёрлаш вазифасини ҳал этишнинг энг мақбул йўли деб андижонликлар болалар боғчасининг худди ана шу формасини танлаб олишди. Бу энг самарали бўлиб чиқди.

Экспериментга биз «актив ва пассив» деб гапирадиган нарсани, ҳар бир хўжаликнинг алоҳида-алоҳида эҳтиёжи ва имкониятларини, хуллас молиявий ишлардан биноларни жиҳозлаш ва кадрлардан тортиб, ҳар бир болага тўғри келадиган ўйинчоқлар миқдоригача майда-чуйда нарсаларни аниқлаб олиш муҳим эди. Экспериментнинг моҳияти райондаги барча колхозлар томонидан, шунингдек хўжалик ва бошқарув органлари томонидан болалар боғчаларига ажратиладиган маблағларни марказлаштиришдан иборат эди. Бунинг учун намуна қилиб давлат бюджетидаги мактабгача тарбия муассасалари олинди. Бу масалалар билан махсус кенгаш шуғулланди. Бу кенгашга Андижон районидаги барча 24 та колхоз вакиллари кирган эди.

Давлат банкининг район бўлимида ҳисоб очишга қарор қилинди. Бу ҳисобга марказлаштириш иштирокчилари бўлган колхозлар болалар боғчалари учун харажатлар сметасига биноан маблағ ўтказади. Махсус бўлимга (унинг составида бошлиқ, методист, бухгалтер, бухгалтер ёрдамчиси, экспедитор, ҳисобчи-кассир ва шофер бор) колхозлараро болалар боғчаларининг ишини контроль қилиб туриш, биноларни жиҳозлаш ва кадрларни танлаш вазифаси топширилди.

Марказлаштирилган колхозлараро болалар муассасаларига раҳбарлик қилиш колхозлараро болалар боғчалари кенгаши, халқ маорифи органлари ҳамда қишлоқ хўжалиги бошқармаси зиммасига юкланди.

Марказлаштиришнинг афзаллиги нимада?

Маблағлар битта хўжайиннинг қўлига тушади. Албатта иш манфаатларини кўзлаб ана шу маблағлардан омилкорлик билан фойдаланиш осон ва қулай бўлади. Масалан, зарур ускуналарни бир йўла сотиб олиш, бирор хўжалик билан, мисол учун айрим маҳсулотларни етказиб бериш тўғрисида шартнома тузиш, қилинган харажатларни назорат қилиш мумкин.

Марказлаштирилган колхозлараро болалар боғчалари бир йиллик иш мобайнида гарчи колхозларнинг харажатлари мавсумий болалар боғчаларига сарфланганидан кўпайган бўлмаса ҳам, марказлаштиришнинг катта афзалликларини кўрсатди. «Коммуна» колхозида марказлаштирилмасдан олдин мавсумий болалар боғчаларига 25 минг сўмдан кўпроқ пул сарфланар эди. Марказлаштирилгандан кейин 23 минг сўм сарфланди. Бошқа колхозларда ҳам шундай манзарани кўриш мумкин.

Андижон районининг тажрибаси областдаги бошқа районлар учун ҳам яхши ибрат бўлди. Андижон область халқ маорифи бўлими ана шу асосда «марказлаштирилган колхозлараро мактабгача болалар муассасалари тўғрисида Низом»ни — болалар билан ишлашда ўзига хос уставни, қонунни махсус тузиб чиқди.

Мактабгача тарбия муассасаларини марказлаштириш колхозлардаги болалар боғчалари ишини тартибга солиш имкониятини беришдан ташқари уларни кўпайтириш ва кенгайтириш имкониятларини қидиришга ҳам йўл очди.

Мана К. Маркс номли колхозни кўринг. Яқингача бу ерда якка-ягона болалар боғчаси бор эди. Эндиликда колхознинг барча участкаларида болалар боғчаси очилган. Калинин номли, «Тошкент» колхозларида ва кўпгина бошқа колхозларда ҳам аҳвол шундай.

Областда ҳаммаси бўлиб 126 та марказлаштирилган болалар боғчаси ишлаб турибди. Бу боғчаларда етти мингга яқин бола тарбияланмоқда. Бу бултургидан икки баравар кўп.

Мен ана шу колхозларда бўлиб шу нарсага яққол ишонч ҳосил қилдим: бу — тажриба эътиборга сазоворгина эмас, айни маҳалда республиканинг бошқа областлари учун ҳам астойдил тавсия қилишга арзийди.

Тарбиячилар

КАДРЛАР масаласи қандай ҳал этилмоқда? Биз Андижон область маориф бўлимининг мудири С. Маматхоновга савол бериб шу масала билан қизиқдик.

— Болалар боғчаси мудирини район маориф бўлимигина эмас, район партия комитети ҳам тасдиқлаши кўп нарсадан далолат беради. Биз тарбиячиларни танлашга ҳам шундай жиддий эътибор бермоқдамиз. Бунда тарбиячининг билими ҳам, ташкилотчилик қобилияти ҳам, болалар билан ишлаш маҳорати ҳам — ҳаммаси ҳисобга олинади.

Республикадаги барча мактаблар ҳозирнинг ўзидаёқ машғулотларни янги программа асосида ўтказишга кўчди. Бу программа болалардан тегишли тайёргарликни ҳам талаб қилиши сир эмас. Тайёргарлиги бўлмаган болалар машғулотда қийналиб қолади. Болалар боғчаларидан мактабга ўтадиган болаларнинг ҳаммаси одатда улгуради, албатта. Боғчада улар билан тегишли иш олиб борилган тақдирда шундай бўлади. Шунинг учун ҳам биз мактабгача тарбия муассасаларида болаларни ким қандоқ тарбиялашига жуда катта аҳамият берамиз.

Ишнинг кемтик жойлари

КЕМТИК ЖОЙЛАР БОР. Ишдаги бу кемтик жойлар жиддий ва улар тўғрисида индамасликка илож йўқ. Мана мисоллар.

Фарғона областининг колхозларида мактабгача ёшда бўлган 150 мингдан зиёдроқ бола бор. Мунтазам ишлайдиган болалар боғчалари ва яслиларига эса 12 мингдан сал қўпроқ кичкинтой қатнайди. Бағдод, Олтиариқ, Ленинград райони сингари районларда йил бўйи ишлайдиган болалар боғчаларига болаларни жалб этиш зўрға ўн процентга яқин эканлиги жиддий ташвиш туғдиради. Бу ҳақда «Ферганская правда» газетаси мана бундай деб ёзади:

«Олтиариқ районидаги «Партия XXII съезди» колхозида 2.200 бола бор, боғча ва яслиларга эса 90 кичкинтой қатнайди. Бағдод районидаги «Оқ олтин», «Победа», Ленинград районидаги «Социализм» колхозларида мактабгача тарбия муассасаларига болаларни жалб этиш проценти паст. Бундай хўжаликларга обрўли, хизмат кўрсатган ўртоқлар — К. Файзиматов, А. Эгамбердиев, А. Раҳмонов, Н. Тўрақулов, К. Собиров раҳбарлик қиладилар. Бу масалада эса улар кечириб бўлмайдиган даражада сусткашликка йўл қўймоқдалар, партия органларининг қарорларини назар писанд қилмаётирлар»...

Айрим хўжаликларда болаларнинг типовой боғча-яслиларини қуриш пайсалга солинаётганлигини ҳам кечириб бўлмайди. Маҳаллий Советлар таъналга лойиқ. Чимён посёлкасида, Учкўприкда ва бошқа жойларда болалар боғчаларининг қурилиши маҳаллий Советларнинг айби билан чўзиб юборилмоқда.

Андижон областининг Балиқчи, Москва ва Пахтаобод сингари районларида ҳам иш яхши эмас.

Бу ерларда партия ва совет органлари таънага лойиқ. Чунки қишлоқда мактабгача тарбия муассасаларини контроль қилиш ва уюштириш учун асосий масъулият уларнинг зиммасига юкланган. Қисман шундай. Умуман олганда-чи...

Ҳамиша шундай бўлсин!

МЕНГА афсонага ўхшаб туйилган бир воқеани айтиб беришди. Фарғона область партия комитети секретарларидан бири иш билан ғоят банд бўлишига қарамай, ҳатто тунда ҳам район халқ маориф бўлимларининг мудирларига тинчлик бермайди. Уларга қўнғироқ қилиб районларида болалар боғчалари ва яслиларини ташкил этиш қандай бораётганлиги учун жавоб беришларини талаб қилади, тарбиячи кадрлар тайёрлаш билан қизиқади, нуқсонлар ва сусткашлик учун уларни қовуради, методика масалаларида баҳслашади, маслаҳатлашади, маслаҳатлар беради. Унинг ўзи колхозда бўлажак боғча учун бино ёки ана шу боғчага сарфлаш учун маблағ қидирар, ҳатто эртага бериладиган овқатнинг менюсигача барча майда-чуйдани суриштириб турар эди.

Бу гапда ноаниқликлар бордир, лекин Фарғона область партия комитети илгари йўл қўйилган ўз хатоларидан хулоса чиқариб, областдаги мактабгача тарбия муассасаларини ташкил этишга чинакамига жиддий киришганлиги шакшубҳасиздир. Масъул ходимларнинг матбуотда ва радиода, махсус семинарларда ва кенгашларда изҳор этган фикрлари ҳам, район ўзаро текшириш комиссияларининг иши ҳам, методика кабинетларининг фаолияти ҳам, албатта колхоз ва совхоз болалар боғча ва яслиларининг сезиларли ўсиш проценти ҳам буни тасдиқлаб турибди.

Буларнинг ҳаммаси кишини қувонтиради, албатта. Лекин мақтанмаслик, эндигина бошланиб келаётган катта иш давлат аҳамиятига эга муҳим иш эканлигини асло унутмаслик керак.

А. ДОРОШЕВА,
«Правда Востока» газетасининг махсус мухбири.

Андижон — Фарғона.

(«Правда Востока», 1971 йил 8 август).

ДУНЁ ОВОЗИ

чет эл хабарлари

ТИНЧЛИК ВА ТАРАҚҚИЁТ ТАЯНЧИ

Қардош социалистик мамлакатлар раҳбар арбобларининг Қримдаги учрашуви бутун дунёда кенг муҳокама қилинмоқда. Чет эл газеталари, радио ва телевидение социалистик қурилиш ва халқаро вазиятнинг актуал масалалари юзасидан Қримда бўлиб ўтган фикрлашув катта аҳамиятга эга эканлигини қайд қилмоқдалар. Шундай қилинаётганлиги ҳам тасодифий ҳол эмас, албатта. Социалистик ҳамдўстликнинг коллектив бўлиб ҳал қилинаётганлиги ҳаммага мақбул бўлган бир фактни, у ҳам бўлса, социалистик ҳамдўстлик, тинчлик, эркинлик ва мустақиллик учун курашда халқларнинг қудратли таянчи бўлиб қолганлигини, тарихий тараққиётни тезлаштирувчи зўр омил бўлиб қолганлигини акс эттирмоқда.

Чехословакиядаги «Руде право» газетасининг уқдириб ёзишича, «Социалистик давлатларнинг ҳамжамияти ва уларнинг бирлиги жаҳон революцион кучларининг ядроси ва тинчликнинг асосий омили бўлиб турибди». Қримдаги учрашувни, деб ёзади газета, ҳозирги замоннинг барча энг муҳим масалаларида социалистик мамлакатларнинг коммунистик партиялари биргаликда ҳаракат қилаётганликларини ва бу йўлда олға томон яна қадам қўйганликларини кўрсатувчи факт деб ҳисобламоқ керак. Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг органи «Нойес дойчланд» газетаси ҳақли равишда шуни кўрсатиб ўтмоқдаки, марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми принциплари социалистик мамлакатлар ўртасидаги ҳар томонлама ҳамкорликнинг мустаҳкам негизи бўлиб турибди.

Капиталистик дунё ўзи ҳар қанча истамаса ҳам, лекин социалистик мамлакатларнинг овози муътабар бўлиб қолганлиги тўғрисида индамасдан ҳам ўтолмайди, буни назар-писанд қилмасликнинг иложини хам тополмайди. Америкадаги Ассошиэйтед пресс ва Юнайтед пресс агентликлари, Қримда энг актуал халқаро проблемаларнинг кўпчилиги муҳокама қилинганлигини айтмоқда. Ҳар иккала агентлик, Ҳинди-Хитой халқларининг Америка агрессиясига қарши қаҳрамонона курашини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга учрашув қатнашчилари ҳар доим ва маҳкам бел боғлаганликларини яна бир марта изҳор қилганликларига эътиборни жалб этдилар. Рейтер агентлиги етакчи буржуа газеталарининг кўплари араб халқларининг Яқин Шарқда тинчликни қайта тиклаш учун олиб бораётган одилона курашига ёрдамлашишга социалистик мамлакатларнинг тайёр эканлиги катта аҳамиятга эга деб таъкидламоқдалар.

Социалистик мамлакатларнинг ўз ўрталаридаги иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиришда эришаётган муваффақиятлари жаҳон жамоатчилигида катта таассурот қолдирмоқда. Жумладан, ўзаро иқтисодий ёрдам кенгаши аъзоси бўлган мамлакатларнинг ҳамкорлигини янада чуқурлаштириш ва такомиллаштириш ҳамда уларнинг социалистик иқтисодий интеграциясини ривожлантириш тўғрисида 15—20 йил ичида босқичма-босқич амалга оширишга мўлжалланган ўзаро иқтисодий ёрдам кенгашининг XXV сессиясида қабул қилинган ва Қримдаги учрашув қатнашчилари юксак баҳо берган программанинг катта халқаро аҳамияти борлиги таъкидланмоқда.

Жаҳоннинг турли мамлакатларидаги прогрессив матбуотнинг уқдириб ёзишича, интеграция программаси ўзаро иқтисодий ёрдам кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар ўртасидаги интернационалистик алоқаларни жаҳон социалистик системасини тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамлайди. Бу программа ишлаб чиқарувчи кучларнинг тағин ҳам кўпроқ ривожланишига йўл очиб беради, социалистик мамлакатлар халқларининг турмуш даражасини оширишга ёрдам беради, уларнинг жаҳон хўжалигидаги ва капитализм билан бўлаётган иқтисодий мусобақадаги позицияларини мустаҳкамлайди.

Қардош мамлакатлар раҳбар арбобларининг Қримдаги дўстона учрашуви катта халқаро аҳамиятга эга воқеа бўлди. Буни кўпгина мамлакатларда баён қилинаётган фикрлар ҳам, социалистик давлатларнинг меҳнаткашлари, бутун дунёнинг прогрессив жамоатчилиги учрашув якунларини якдиллик билан маъқуллаётганлиги ҳам кўрсатиб турибди.

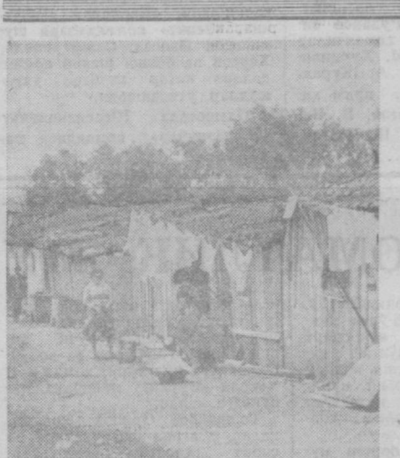

ЛИССАБОН. Шаҳарнинг ўнлаб ишчи кварталларида юз минглаб оч ва яланғоч кишилар пастқам уйларда истиқомат қилишмоқда. Аҳолининг кўплаб қисми медицина хизматидан фойдаланиш имконига эга эмас. Суратда: пойтахт ишчилар кварталида.

Ю. Корнилов фотоси, (ТАСС).

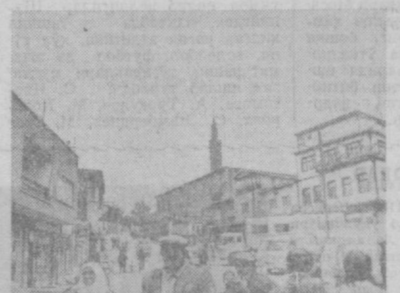

ТУРКИЯ. Измир — мамлакатнинг энг улкан ва саноати равнақ топган шаҳарларидан биридир. Шаҳарда кўплаб денгиз портлари жойлашган. Суратда: Измир шаҳрининг кўчаларидан бирида.

Лехтикува — ТАСС фотоси.

ЯПОНИЯ. Бир ойлик жазирама кунлардан сўнг Японияда ёмғир ёға бошлади. Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари далаларда кузги ишларни бошлаб юборишди. Суратда: дала меҳнаткашлари шоли пайкалларида.

Жапан-Пресс — ТАСС фотоси.

И. ГАНДИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ДЕҲЛИ, 9 август. (ТАСС). Ҳиндистон Бош министри Индира Ганди ҳукуматнинг ташқи сиёсий йўлини қўллаб-қувватлаш учун ўтказилган оммавий митингда сўзга чиқиб, Совет Иттифоқи билан тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида тузилган шартнома мамлакатни ва миллатни мустаҳкамлайди, деб айтди. Митингда мамлакатнинг турли томонларидан пойтахтга келган сал кам бир миллион киши қатнашди.

АГРЕССОРЛАРНИНГ ИҒВОГАРЛИГИ

БАЙРУТ, 9 август. (ТАСС). Исроил ҳарбийлари Ливанга қарши яна қуролли иғвогарлик қилдилар.

Байрут радиосининг хабар беришига қараганда, бугун эрталаб Исроил артиллерияси мамлакатнинг шарқи-жанубидаги Рашая фуҳар ва Хабария қишлоқларига ўт очган. Уч соат чамаси давом этган ана шу ўққа тутиш натижасида Ливанга катта моддий зарар етказилган. Тинч аҳолидан бир неча киши жароҳатланган.

НИМЕЙРИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 9 август. (ТАСС). «Тайм» журналининг ёзишича, Суданда яқинда қилинган қарши тўнтариш натижасида менинг Хитой ва АҚШ билан муносабатларим яхшиланади, деди генерал Нимейри. Нимейри шу журналнинг мухбири билан суҳбатда, менинг Хитой билан муносабатларим «ажойиб муносабатлар» деди ва «ҳамма соҳаларда хитойлар билан ҳамкорлик тобора кучайиб бормоқда» деб таъкидлади.

«Америка билан муносабатлар ҳам яхшиланди, бу муносабатларни ривожлантириш мумкинлигига ишонаман», — деди Нимейри.

ПЕКИН РАД ҚИЛМОҚДА

ПЕКИН, 9 август. (ТАСС). Синьхуа агентлиги ХХР ҳукумати баёнотининг текстини эълон қилди. ХХР ҳукумати унда ядро қуролига эга бўлган беш давлат конференциясини чақириш тўғрисидаги совет таклифини рад қилган.

Маълумки, АҚШ, ХХР, Франция ва Буюк Британия ҳукуматларига топширилган Совет ҳукуматининг баёнотида шу таклиф айтилган эди. Унда ядро қуролини тарк этишга олиб борувчи амалий чораларни кўриш учун зўр бериб куч-ғайрат сарфлаш зарурлиги таъкидланган эди. Жуда кенг халқаро жамоатчилик, шунингдек кўпгина давлатларнинг ҳукумат доиралари Совет Иттифоқининг ташаббусини зўр мамнуният билан кутиб олган эди.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг ўлка медицина институти лабораторияларида ошқозон-ичак, эндокрин касалликларнни даволаш учун тадқиқот ишлари олиб борилмоқда. Суратда: биохимия лабораториясининг илмий ходими Г. Тремасова турли хил қон фракцияларининг процент нисбатларини аниқламоқда.

А. ГЛАУБЕРЗОН фотоси.

ЎЗБЕК ЁШЛАРИ — ИТТИФОҚ ИНСТИТУТЛАРИГА

Олий ўқув юртларида қабул имтиҳонлари қизғин давом этаётган ҳозирги кунда пойтахт институтларида бўлган киши «Марказда ўқийдиганлар учун» деган ёзув битилган аудиторияларга ҳам дуч келади. Дарвоқе, бу йил мамлакатимиздаги қайси олий ўқув юртлари ўзбекистонлик ёшларни ўқишга қабул қилади?

Шу савол билан Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлигидаги ўртоқларга мурожаат қилдик.

Ўрта мактабларни муваффақиятли тугатиб, етуклик аттестатини олган орзу-ҳавасли ёшлардан марказий институтларга кўплаб аризалар тушди. Ўзбекистонлик абитуриентлар учун ҳам ҳаяжонли кунлар бошланди.

Марказий олий ўқув юртларига кирувчилардан қабул имтиҳонлари асосан Тошкентдаги бир қатор йирик институтларда қабул қилинади. Тошкент Давлат университетида ҳам, Тошкент политехника институтида ҳам, Тошкент қишлоқ хўжалиги олий ўқув юртида ҳам қабул имтиҳонларига пухта тайёргарлик кўрилди.

Ҳар сафаргидек, бу йил Бауман номли Москва олий инженер-техник билим юрти серқуёш республикамиздан бир неча йигит-қизни ўқишга қабул қилади. Москва энергетика, Менделеев номли кимё-технология, Плеханов номли халқ хўжалиги ва бошқа институтларда ҳам ўринлар ажратилди.

Ленинграддаги бир қатор илм ўчоқлари қардош республикалар ёшлари учун ҳам ўз эшикларини кенг очади. Етуклик аттестатини олган ўзбек абитуриентлари ҳозир революция бешиги бўлмиш шаҳардаги аниқ механика ва оптика, политехника институтларига кириб ўқиш иштиёқида имтиҳонлар топширмоқдалар. Шу билан бирга В. И. Ульянов (Ленин) номли Ленинград электротехника, кино инженерлари институтлари ҳамда ўрмон-техника академияси ва Ленинград Давлат университетидан ҳам ўринлар берилди.

Мамлакатимиздаги қатор қардош республикалардаги илм ўчоқларига ҳам ўзбек абитуриентларидан кўплаб аризалар тушди. Кириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган йигит-қизлар бу йил Киев политехника, савдо-иқтисод институтларининг кўпминг кишилик студентлар оиласига қўшиладилар.

Харьков коммунал-қурилиш инженерлари политехника институти, Урол ўрмон-техника, Горький политехника институтларига кириб ўқиш учун яхши ният билан аризалар топширган абитуриентларнинг қабул имтиҳонларига пухта тайёргарлик кўришлари зўр.

Шунингдек, ҳозир Днепропетровск металлургия институти, Фрунзе политехника олий ўқув юрти Тошкентдан борадиган бир неча ёшни ўз қучоғига олишни планлаштириб қўйди.

Шундай қилиб, бу йил 200 га яқин ўзбекистонлик йигит-қиз мамлакатимиздаги илм ўчоқларининг студенти бўлади. Ҳа, салкам 200 илм толиби марказий олий ўқув юртларида таҳсил кўради.

Ҳали кўриб турасиз, студентлик йиллари ҳам ўтиб кетади. Республикамиздан борган ёшлар турли ихтисосдаги малакали мутахассис кадрлар бўлиб етишадилар. Яна серқуёш республикамизга — қадрдон шаҳар ва қишлоқларига қайтиб келиб, ўз касблари бўйича меҳнат қиладилар, бой билим ва тажрибаларини ишга соладилар, халқ хўжалиги равнақига муносиб улушларини қўшадилар.

А. АЛИЕВ.

,,САЛОМ, ДЎСТЛАР"

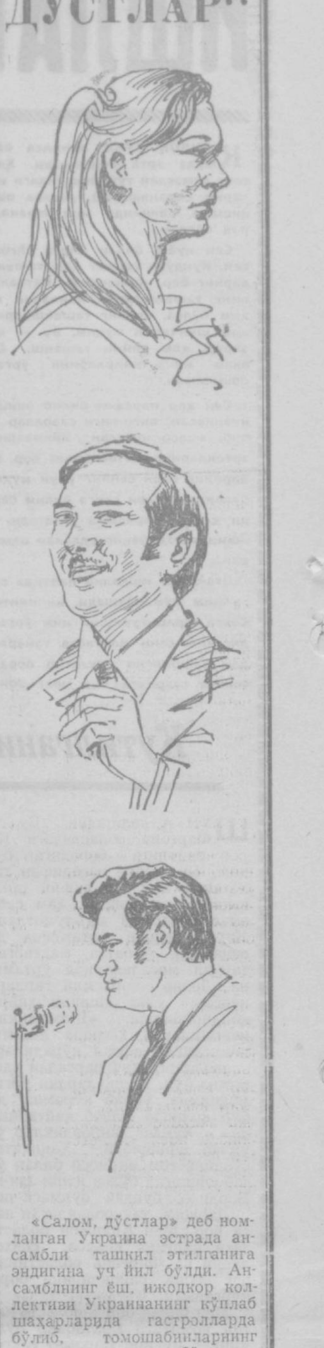

«Салом, дўстлар» деб номланган Украина эстрада ансамбли ташкил этилганига эндигина уч йил бўлди. Ансамблнинг ёш, ижодкор коллективи Украинанинг кўплаб шаҳарларида гастролларда бўлиб, томошабинларнинг олқишига сазовор бўлишди.

Вячеслав Крайнов ансамблнинг истеъдодли ёшларидандир. Ёш санъаткор репертуарини она-Ватанни мадҳ этувчи қўшиқлар, совет ва чет эл композиторлари томонидан басталанган лирик мисралар ташкил этади. Вячеслав айниқса. «Сенга интиламан», «Украина менинг Ватаним» каби қўшиқларни ниҳоятда берилиб ижро этди. Артистлардан Виктория Жалина, Лариса Дубинина, Валерьян Туркумян, Любомир Солецкийлар ҳам ўзларининг ранг-баранг ва таъсирчан қўшиқлари билан томошабинларнинг ҳурматига сазовор бўлишмоқда.

«Салом, дўстлар» эстрада ансамбли шу кунлари пойтахтимизда меҳмон бўлиб турибди. Кеч кириши билан Максим Горький номидаги маданият ва истироҳат боғи санъат ихлосмандлари билан гавжум бўлмоқда.

— Коллективимиз аъзолари Тошкентда ўз гастролларини якунлагач, Чирчиқ шаҳри томон йўли олишади, — дейди ансамблнинг бадиий раҳбари Роман Рубинчик. — Химиклар ҳузурида меҳмон бўлиб сўнгра ўз санъатимизни Янгийўл колхозчилари, Бўстонлиқ чорвадорлари, Олмалиқ металлурглари, Чорвоқ ГЭСи қурувчилари даврасида намойиш этамиз. Гастролларимиз Қозоғистон ва Қирғизистон ўлкаларида давом этади.

Н. МЕЛАМЕД чизган расмларда ансамблнинг етакчи артистларидан (юқоридан пастга) В. Жилина, Л. Солецкий ва Р. Рубинчиклар тасвирланган.

ҒАМХЎРЛИК

Чилонзор массивида янги шифохона бунёд этилмоқда. Бу ерда Ўзбекистон ССР монтаж ва махсус қурилиш бошқармасига қарашли қурувчилар самарали меҳнат қилишмоқда. Бинода минг беморга мўлжалланган шифохона жойлашади. Қурувчилар ҳозирги кунларда пардозлаш ишларини олиб боришяпти. Бу ўринда В. Бобров бошчилигидаги сайқалчилар бригадаси самарали меҳнат қилиб, смена топшириқларини ортиғи билан адо этишмоқда.

Шифохонада беморларни даволашга мўлжалланган барча бўлимлар мавжуд бўлади. Ҳозир ана шу бўлимларни ҳозирги замон медицина асбоб-ускуналари билан жиҳозлашга ҳозирлик кўрилмоқда. Яқин келажакда бу улкан қурилиш иншооти фойдаланишга топширилади.

ЯХШИ ТАШАББУС

Пойтахтимиздаги «Ватан» кинотеатри ва Чилонзор район комсомол комитети яхши ташаббус кўтариб чиқишди. Мана бир ойдирки, комсомол аъзоларининг ғайрати туфайли областимизнинг кўплаб районларида «Биз коммунизм сари бормоқдамиз» кинолекторийси давом этмоқда. Аҳолига намунали хизмат кўрсатаётган «Ватан» кинотеатрининг ишчан коллективи райондаги кўплаб хўжаликларда бўлиб, қишлоқ меҳнаткашлари ўртасида бадиий ва илмий-оммабоп киноларни намойиш этишмоқда. Бир қатор ҳужжатли фильмларда партиямиз XXIV съезди қарорларини ҳаётга татбиқ этилаётганлиги ҳақида ҳикоя қилинади. Кўплаб фильмлар эса Иттифоқимиз миқёсида юз бераётган катта ўзгаришларни ўз ичига қамраб олган. Кинолекторий ташаббускорлари қишлоқ аҳолисига намунали хизмат кўрсатиш борасида янгидан-янги тадбирларни амалга оширмоқда.

Спорт

ФУТБОЛ МАЙДОНЛАРИДА

Бугун Польшанинг Гданск шаҳрида СССР терма командаси Польша футболчилари билан ўртоқлик учрашувини ўтказади. Совет Иттифоқи терма командаси устозлари В. Николаев билан А. Парамоновлар бу ўйинга қуйидаги футболчиларни жалб этишди. Дарвозабонлар Е. Рудаков билан В. Пильгуй, ҳимоячилар Р. Дзодзуашвили, М. Хурцилава, А. Шестернев, А. Журавлев, В. Матвиенко, ярим ҳимоячилар О. Долматов, В. Колотов, А. Коньков, Н. Долгов, ҳужумчилар А. Кожемякин, Г. Еврюжихин, В. Дударенко, Г. Нодия.

СССР — Польша футболчилари учрашувининг иккинчи таймини зангори экран орқали маҳаллий вақт билан 23 дан 30 минут ўтганда томоша қилиш мумкин.

* * *

Август ойи халқаро учрашувларга бой бўлади. Москва ва Минск динамочилари, пойтахт автозаводчилари ҳамда спартакчилари Ростов-Дон армиячилари, «Карпати» «Нефтчи», «Зенит» командалари шунингдек Одесса, Симферополь, Херсон ва бошқа шаҳар командалари қатор халқаро учрашувлар ўтказишади.

Олмаотада Югославиянинг «Железничар» командаси маҳаллий «Қайрат» билан учрашиб, 1:0 ҳисобида ғолиб келди. Сирия футболчилари Совет Иттифоқидаги учрашувларини мағлубият билан бошлашди. Улар Ленинградда «Зенит»дан 1:2 ҳисобида енгилишди.

* * *

Мамлакат биринчилиги учун иккинчи лигада беллашаётган командалар ўртасида навбатдаги тур ўйинлари бўлиб ўтди. Бунда «Политотдел» командаси ўз майдонида Фарғонанинг «Нефтяник» футболчиларини қабул қилиб 1:0 ҳисобида устин келди. «Зарафшон» Чимкентда маҳаллий «Металлург»дан 1:3 ҳисобида енгилди. «Янгиер» футболчилари эса Қозоғистоннинг иккинчи вакили «Жамбул»нинг «Олатов» командасидан «Зарафшон» учун ўч олди. Бу ўйинда ҳам 3:1 ҳисоби қайд этилди.

* * *

Кеча навбатдаги тур ўйинлари бўлди.

Республика футбол чемпионати бошланди. Биринчи турда иккита ўйин бўлди. «Ержар» (Сирдарё области) Тошкентнинг «Восток» командасини қабул қилиб, 0:1, ҳисобида мағлубиятга учради. Жиззахнинг уй қурилиш комбинати коллективи Красногорскнинг «Шахтёр» футболчиларини 2:1 ҳисобида мағлубиятга учратди.

Бугун уччала кичик группада навбатдаги тур ўйинлари бўлади.

ЯН ТАЛЬТСнинг РЕКОРДЛАРИ

Таллинда Эстониянинг машҳур спортчиси Георгий Тенко совриниi учун ўтказилган анъанавий мусобақада қатнашган биринчи оғир вазндаги штангачи Ян Тальтс жаҳон рекордларига олтита ўзгартиш киритди. Бу вазнда жимдаги жаҳон рекорди 206 килограммга, толчокдаги рекорд 217,5 килограммга, уч курашдаги рекорд 585 килограммга тенг.

Ажойиб совет паҳлавони икки марта жаҳон чемпиони, уч марта Европа чемпиони, 35 рекорд авторининг орзуси 600 килограммлик маррани забт этишдир.

СОВЕТ БАСКЕТБОЛЧИЛАРИ ЕВРОПА ЧЕМПИОНИ

Югославиянинг Суботице шаҳрида баскетбол бўйича қизлар ўртасида ўтказилган Европа биринчилиги тугади. Совет баскетболчилари финалда Чехословакия командасини 72:56 ҳисобида енгиб, Европа чемпиони бўлишди. Чехословакия баскетболчилари иккинчи, Болгария терма командаси учинчи ўринни олди.

САЛОМАТЛИК МУАЛЛИМИ

Орджоникидзе районидаги Ю. Гагарин номли 16-ўрта мактабда физкультура ва спорт ишлари намунали йўлга қўйилган. Бунда, ўн икки йилдан бери жисмоний тарбия муаллими бўлиб ишлаб келаётган Тошканбой Ориповнинг хизматлари катта.

...Тошканбойда спортга муҳаббат ёшлигидан уйғонди.

Бу муҳаббат уни ўрта мактабни тугатгач, физкультура институтига етаклади. У институтда ўқиб юрган кезлари Москва, Новосибирск, Харьков ҳамда Иттифоқимизнинг бошқа кўпгина шаҳарларида ўтказилган спорт мусобақаларида иштирок этди. Институтни битиргач, ўзи ўқиб-улғайган қадрдон мактабига қайтди.

— Мактабга ишга келганимда, спорт майдончалари ҳам йўқ эди. Ўқувчилар кучи билан иккита баскетбол ва волейбол, битта қўл тўпи, ҳамда 250 метрли югуриш майдончалари бунёдга келди.

Тошканбой Орипов ҳозирга қадар, кўпгина физкультура ва спорт жамоатчи инструкторлари, разрядли спортчилар етиштирди. Улар район, область мусобақаларида қатнашиб мактаб спорт шарафини ҳимоя қилиб келяптилар. Шунингдек, мактабда у ташкил қилган енгил атлетика, қўл тўпи, волейбол, футбол ва шахмат-шашка тўгараклари мунтазам ишлаб турибди. С. Иноғомова, А. Турғунов, М. Носирова, С. Эгамбердиев, М. Соипова, М. Шокирова, А. Аҳмедова каби ўқувчилар унинг таълимини олган ёш спортчилардир.

Тошканбой Ориповнинг собиқ ўқувчилари Х. Мирзалиев, А. Ёқубовлар эса устоз йўлидан бориб Тошкент Далват физкультура институтини тугатдилар. Ҳозирги кунда А. Ёқубов шу қишлоқдаги 18-ўрта мактабда, Ж. Мирзалиев эса устоз билан ёнма-ён 16-мактабда жисмоний тарбия муаллими бўлиб ишлашяпти.

Байтқўрғондаги 16-ўрта мактабда спорт ишлари яхши йўлга қўйилганлиги тўғрисида гап кетганида Т. Ориповнинг хизматлари албатта тилга олинади.

Р. ИНОҒОМОВА.

ҲАР ТЎҒРИДА

ИБТИДОИЙ МАНЗИЛ

Калифорниядаги Мохава чўлида етти метр чуқурликда археологик қазиш ишлари давомида ибтидоий одамлар манзили топилди. Бу ерда кичик бир ўчоқ ҳам сақланиб қолган бўлиб, унинг атрофида учи ўткир тошлар ётарди. Эҳтимол, бу тошлар пичоқ ўрнида ишлатилган бўлса керак.

Олимлар радиоактив анализ ёрдамида бундан 120 минг йил бурун бу ерда Шимолий Америкада ибтидоий одамлар яшаганлигини аниқладилар.

ЗАҲАРЛИ БАЛИҚ

Японлар футу деб атайдиган балиқ жуда заҳарли: унинг танасида тетродоксин, яъни стрихниндан 400 баравар кучлироқ бўлган заҳар моддаси кўп. Бу заҳар айни чоқда оғриқни тезда қолдирган восита ҳамдир.

Тетродоксининг бу хусусияти АҚШда махсус ўрганиляпти. Орегон университетининг доктори Жон Кеаннинг айтишига қараганда, оғриқни бутунлай босадиган ҳамда ҳеч бир зарар етказмайдиган дори тайёрлаш ишлари ниҳоясига етиб қолади.

ОЙ ТУПРОҒИНИНГ СИРИ

Американлик олимлар Ойдан олиб тушилган тупроқ хоссаларини ўрганиб, шундай хулосага келишди: ер тупроғига ғоят оз миқдорда ой тупроғи аралаштириб, унга ўсимлик экилса, тез ўсаркан. Ўсимлик тўқималари катта бўлиб, улар оддий тупроқда етиштириладиган ўсимликлардан чидамлироқ, яшилроқ бўларкан.

Ер ва Ой тупроғи аралашмасида экиб ўстирилган карам, гармдори, сабзи, тамаки ва бошқа хил ўсимликлар айниқса гуркираб ўсяпти.

Доктор Волкиншоунинг айтишича, Ойда атмосфера йўқлиги ундаги тупроқнинг ўсимликларга бўладиган таъсири бунчалик катталигини тушунишга имкон беради. Ердаги тупроқ, эса шубҳасиз, кислородга бой, Ер атмосферасининг таъсирига берилади. Ойдаги тупроқ эса, шубҳасиз, қислороитда шаклланган: шунинг ўзиёқ Ер тупроғини Ойдаги тупроқдан фарқли қилиб туради. Ой тупроғи, дейди олим, Ердаги шароитда ўсимликларнинг ўсишига салбий таъсир қилувчи қандайдир гормонларнинг кучини йўққа чиқаради.

МАСАЛАЛАР МАСАЛАСИ

1970 йилда Ҳиндистон аҳолиси 548 миллион киши эди. 2000 йилда эса бу мамлакатда яшовчилар сони 1,4 миллиард кишига етади, деб тахмин қилинмоқда. Негаки, ҳозир бутун дунёда туғилаётган ҳар тўрт гўдакнинг бири Ҳиндистонда дунёга келади. Унинг аҳолиси кунига 57 минг кишига кўпайиб боряпти.

ЯНГИ ТОВАРЛАР

ЗАКАРПАТ ОБЛАСТИ. Берегов районидаги ўрта мактаб ўқувчилари ёзги каникул вақтида Ленин номли колхозда меҳнат қилишади. Чапдан биринчи суратда: мактаб ўқувчиларидан Е. Касони ва Ю. Нодь ўзлари тайёрлаган сумкаларни кўздан кечиришмоқда.

●

МОСКВА. СССРда биринчи бўлиб «Электра» кир ювиш машинаси тўла-тўкис автоматлаштирилди. Чапдан иккинчи суратда «Электра» кир ювиш машинасини кўриб турибсиз.

●

ЛЕНИНГРАД. «Ленмашприбор» ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи янги «Нева» холодильнигини тайёрлаб чиқармоқда. Чапдан учинчи суратда: бирлашма лаборанти Наталья Смирнова янги «Нева» холодильниги ёнида. (ТАСС фотолари).

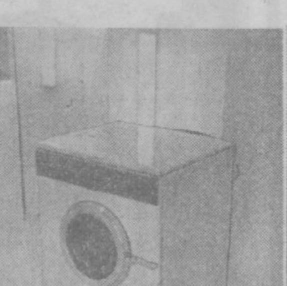

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

17.55 — Кўрсатувлар программаси.

Рус тилида: 18.00 — «Бўғирсоқ» қиссаси (болалар учун мультфильм).

18.10 — «Ахборот» информацион программаси.

Ўзбек тилида: 18.20 — «Юлдузча» телевизион журнали. 18.55 — Миллионлар ленинча университети. 19.10 — Халқ талантлари. Расулжон Уразимжонов. 19.40 — «Ахборот» информацион программаси. 19.55 — Реклама. 20.05 — Кўрсатувлар программаси.

20.10 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.30 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.10 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Истиқбол эгалари» (тележурнали). 20.50 — Ярим аср йилномаси. Кўп серияли телевизион ҳужжатли фильмнинг 1946 йил ҳақидаги серияси. 21.50 — «Рена Ғолибова куйлайди» (фильм-концерт). 22.35 — «Ярим тундаги портлаш» (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 — «Беҳуда ўтган умр» (телефильм).

Рус тилида: 20.30 — Врач маслаҳати. 20.40 — Реклама. 20.50 — «Ёшлар санъати» (фильм-концерт).

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 11/VIII да Қайнона, 12/VIII да Паранжи сирлари.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Ҳомий — «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ЧАЙКА», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Қизни изланг — «КУКЧА», «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), «СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

«Авлиё Лука»нинг қайтиши — «ЎЗБЕКИСТОН», «ДРУЖБА» (жуфт соатларда), «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Бегуноҳ бўлса, озод эт! — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Миттн қайиқча (эрталаб соат 10, 11.40 минутда, кундуз соат 4, 5.40 минутда, кеч 7.20 минутда, Оливер (кундуз 1.20 минутда, кеч 9 да) — «МОСКВА».

Севги нафосати — «ҲАМЗА» (кундуз ва кечқурун).

Шпессартдаги ажойиб дамлар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (тоқ соатларда, кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Ҳомий — «ФЕСТИВАЛЬ», «ХИВА».

«Авлиё Лука»нинг қайтиши — «ХИВА».

Бегуноҳ бўлса, озод эт! — ТЕЛЬМАН номли.

Канонир Долас саргузаштлари — «РАКЕТА».

Ижара уйи — НАВОИЙ номли.

ЎЗБЕКИСТОН ССР АЛОҚА МИНИСТРЛИГИНИНГ ДОИМИЙ ИШЛОВЧИ КУРСЛАРИ

қуйидаги мутахассисликлар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

почта операторлари, телеграфчилар, ярим автоматика ва телефончилар, шаҳарлараро телефон станцияси монтёрлари.

Почта операторлари группасига — 8-10 синф ҳажмида маълумоти бўлган 18 ва ундан катта ёшдаги, қизлар;

телеграфчилар ва телефонист группасига — Тошкент шаҳрида прописка қилинган, 16 ва ундан катта ёшдаги қизлар;

ярим автоматика ва шаҳарлараро телефон станцияси монтёрлари группасига — Тошкент шаҳрига прописка қилинган, 16 ва ундан катта ёшдаги йигитлар қабул қилинадилар.

Қабул қилинганлар ойига 45 сўм стипендия билан таъминланади.

Курсни тамомлаганларга Тошкент шаҳридаги корхоналарга йўлланма берилади.

Аризалар — 1 сентябргача қабул қилинади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Озарбайжон кўчаси, 29-уй (4, 5 троллейбусларнинг «Огородная», 2 трамвайнинг «Водопроводная кўчаси» бекатлари).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 02699. ИНДЕКС 64697. А. 1807.